

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 163, Година XIX
декември 2012
Цена 0,60 лв.

ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТО РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО!

Никола ПЕВИЧАРОВ, БЪДНИК - голятата награда
на Третото балканско квадриене на животината "Митове и
легенди на моя народ" Стара Загора, 2012

Скъпи съграждани,
Уважаеми жители
и гости на Община
Стара Загора,
В навечерието на
вълнуващите
Коледни и Новогодишни
празници,

когато празнуват хората по цял свят, в очакване на тихата и
свята нощ, бих искал да ви поздравя сърдечно и да ви пожелая
да бъдете здрави и усмихнати, да имате щастие и късмет
през цялата година!

Искрено се надявам, че любовта и добротата ще бъдат
 ваши постоянен спътник, че ще успеете да се реализирате
успешно и да постигнете съкровените си мечти и желания!

Желая ви много веселие, топлина и уют за празниците!

Весела Коледа
и щастлива Нова 2013 година!

Живко ТОДОРОВ
Кмет на Община Стара Загора

НАЦИОНАЛЕН
МЛАДЕЖКИ КОНКУРС
ЗА ПОЕЗИЯ
„ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ“
2012

На 2 ноември 2012 г. в Стара
Загора се проведе заключителният етап
на конкурса. Жюри в състав: Камелия
Спасова, Иван Христов и Яница Радева
определи следните награди:

Първа награда:
Сабина Кърлева, „Истанбул“

Втора награда:
Андирана Спасова, „Туп“
Димитър Манолов,
„Жан Жъне се учи да играе на табла“

Трета награда:
Димитър Калчев, „Вселената,
превърната в неделен следобед“
Димитър Ганев, „Все повече
приличаши на растение“

Поощрения:
Захари Захарiev, „Любовници“
Бистра Величкова, „Бъдеще в минало
време“, Златина Димитрова,
„Идеално семейство“, Атанас Пунев,
„Теорема на свръхъпълнотата“

Мартин Щурец, „ключове“
Нели Пенева, „Декември“, Гергана
Панчева, „Градът се е оцъклил“

Ивайло Динев, „Антрапологът описва
своя герой“

Николай Трайков, „малко страшно.“
Емилия Найденова, „Дъждовна“

/ на стр. 2 /

ДУХ МЕТЕЖЕН

90 години от блажената кончина на първия Старозагорски
Митрополит Методий Кусев (1838 – 1922)

за монаха-зnamеносец на българщината,
за прилепчанина Тодор Йовчев Кусев, е
особен вид морално-историческа тежест, но
и най-висша родова определеност – колкото
лична, толкова и обществена – българска,
православна съдба!

Архиерейт Методий Кусев, чието кръщено
светско име било (ако посочихме) Тодор,
е роден през месец септември 1838 година в
Прилеп – град, изконно свързан с трагични
и величави моменти от българската история.
След 60-те години на XIX век житейският и
борчески път на Методий Кусев се врязва
ярко във възрожденската и по-новата ни, не
по-малко драматична, епоха. И в сиянието
на такъв един недооценен подвиг ние –
потомците – откриваме дела, които удивляват
със своя патриотизъм, със своята морална и
национална непреходност, с човеколюбивата
си извесеност. За народоотданата същност,
за негасните национални пориви, за
духовния български символ, съхранен в
личността на митрополит Методий Кусев – до
сетния му час, нека отново си припомним...

Действително, необикновено заслужил
българин бил Методий Кусев! Светският
народен будител от Македония Тодор Кусев –
участник като гражданска представител
на Пелагонийската (Битолско-Прилепската)
епархия в учредителния Екзархийски събор в
Цариград през 1871 година, който по личното
настояване на Екзарх Антим I приел на 4

Госпожи и господа!
Уважаеми съграждани!

Отговорността, която поемам, заставайки
пред вас по повод 90-годишнината от
блажената кончина на приснопаметния първи
Старозагорски канонически архиерей –
Негово Високопреосвещенство Митрополит
Методий Кусев (1838, Прилеп – 1922, Стара
Загора), е дълбоко гражданска осъзната, но и
духовно промислена от мен! Защото да пишеш
или говориш за черноризеца Методий Кусев,

април 1873 година монашеско подстрижение в
старинната българска цариградска църква „Св.
София“, накърно след това ние ще видим като
архимандрит и бъдещ епископ – протосингел
на Пловдивския митрополит Паргений; а в
навечерието на Руско-турската Освободителна
война (1877-1878 г.) и сюблиминото първо
следосвобожденско десетилетие – като един от
духовните стожери на Българската Екзархия,
а и всепризнат строител на зараждащата се,
тъкмо в отоманска столица, българска
дипломация... Безспорно, венец в духовните
борби и народолюбивите подвиз в защита на
вековно изстрадалото българско племе
бележи актът на интронизирането на Методий
Кусев за старозагорски архиерей, когато на
14 юли 1896 година – с пълно мнозинство –
Светият Синод на Българската Православна
Църква, начело с Екзарх Йосиф I, го избира за
„първия български канонически митрополит
на новоучредената Старозагорска епархия!“
И своята висока старозагорска катедра, близо
три десетилетия, Митрополит Методий Кусев
оглавявал с човеколюбие и благотворителност,
с християнски вгълбена и православно
отдадена българска душа до смиреното си
отшествие при Бог, до самата си земна кончина
на 1 ноември 1922 година – кончина, дошла в
самотния му аскетичен дом, сред създадения
от него величествен лесопарк „Аязмото“, в
пълно монашеско нестижение...

/ на стр. 10 /

**ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Стара Загора**

Съкли съграждани,
Поздравявам ви с настъпването на
най-светия християнски празник
Рождество Христово!
Нека коледния дух донесе много
топлина и уют в домовете ви.
Бъдете щастливи с най-близките си хора във вълшебната коледна нощ!
Нека Новата 2013 година влезе с надежда, радост, любов и в дните ѝ
да ви сълтстват нови начала и мечти, споделеност и събуднатост!

Нека си пожелаем:
Успех във всичко, което умеем,
ксметът във всичко, което не зависи от нас
и събудване на всичко, за което мечтаем!

Весели празници!
Емил Христов
Председател на
Общински съвет Стара Загора

Вестник "ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС"
поздравява всички писатели, творци
и интелектуалици от страната
с РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО!
С пожелания за здраве, творчески изпитания и
успехи през новата 2013 година !

Дружество на писателите в Стара Загора пожелава здраве, щастие
и нови творби през 2013 година на своите членове: Ботю Буков,
Виолета Бончева, Виолета Христова, Ганьо Ганев, Иван Груев,
Йордан Атанасов, Ивайло Динков, Керка Хубенова, Кристина Божанова,
Мая Дългъчева, Радка Шидерска, Рафаел Смирнов, Стоил Стоилов,
Стойчо Маджарски, Татяна Савова, Тодор Шунанов
Председател: Иван ГРУЕВ

ПРИКЛЮЧИ ЛИТЕРАТУРНИЯТ КОНКУРС „ДЪРВОТО НА ЖИВОТА“

Приключи първият национален литературен конкурс „Дървото на живота“ в Странджа. Церемонията по награждаването се състоя на 3-ти ноември т.г. в заседателната зала на община Странджа. Жури, председателствано от **Тенко Тенев**, председател на Дружеството на писателите в Ямбол с членове **Димитър Бечев**, председател на Регионална библиотека „Г.С.Раковски“ в Ямбол и **Христо Каракоянов**, публицист, присъди **първа награда на Станислав МАРАШКИ** за неговия разказ „Галилео Галилей от Каварна“, а разказът „Ножът“ от **Милчо Касъров** беше отличен с втора награда.“ Втора награда в същия раздел беше присъдена и на **Оля Стоянова** от София, а трета награда не се присъди. В раздел „поезия“ бяха наградени **Петя Александрова** от София, получила специалната награда на кмета на общината за поезия, **Стефан Узунов** от с. Поликараице, община Горна Оряховица, получил първа награда за своето стихотворение „Последният влак“, **Илиана Илиева** от София с втора награда за стихотворението си „Приказка за цветарския магазин“ и **Мерилин Иванова**, ученичка от 11 клас в СОУ „Черноризец Храбър“ в гр. Велики Преслав, получила трета награда за поетичната си творба „Контрапункти“.

Конкурсът „Дървото на живота“ се провежда в чест на поетесата **Станка Пенчева**, прекарала детството си в странджанското село Воденичане. Според думите на г-н Тенко Тенев, председател на журито, се иска голяма смелост да се обяви литературен конкурс на името на жив писател и Странджа е имала тази смелост.

ПИСАТЕЛЯТ ПЕТКО ОГОЙСКИ - ГОСТ НА ЧИТАЛИЩЕ „АХИНОРА“ - ЯВОРОВО

...Тази година за 1 ноември избрахме да представим книгата на г-жа Пенка ИВАНОВА "Видях го със сърцето си", посветена на писателя и общественика, всепризнат народен будител **Петко ОГОЙСКИ**, депутат от Седмото Велико народно събрание, приятел и дарител на НЧ "Ахинора-2006", който в Деня на народните будители има рожден ден. Съкли гости на нашия празник бяха: г-н **Йордан Николов** - зам.кмет на Стара Загора, г-н **Димитър Митев** - зам. председател на Съюза на репресираните - Стара Загора, г-н **Ишан Кудоски** - обл. секретар на Съюза на репресираните - Стара Загора, г-жа **Богдана Камбурова** - предс. на

Контролно-ревизионната комисия на БЗНС и зам. председател на обл. ръководство на БЗНС - Стара Загора, г-н **Владимир Герасимов** - предс. на Съюза на репресираните - София град, г-н **Румен Стоянов** - писател, **Стефка Иванова** - кметски наместник на с. Яворово, представителни групи на читалищата в с. Хрищени и с. Винарово, на пенсионерски клубове в Стара Загора, Силистра, Чирпан и Мъглиж.

Празникът започна с изпълнение на Химна на народните будители от Дорина Господинова и Красимира Банова - от Клуба на учителите-ветерани - Стара Загора. Отзви за книгата на г-жа Пенка Иванова "Видях го със сърцето си" споделиха г-жа **Елена Шопова** - журналист от в. "Чирпански новини", г-жа **Василка Дойчева** от Асеновград, автор на няколко книги, г-жа **Вания Демирева** - историк, бивш директор на университетската библиотека. Прочетени бяха поздравителни адреси от философа ст.н.с. **Генчо Иванов** Дончев и белетрист **Анатолий Петров** Гаранин. Поздравителни адреси и цветя поднесоха на г-жа Иванова и на г-н Огойски присъстващите на празника гости. Всички желаващи получиха автографи.

Стефка АНТОНОВА - секретар на НЧ "Ахинора - 2006"

/ от стр. 1 /

НАЦИОНАЛЕН ПОЕТИЧЕН МЛАДЕЖКИ КОНКУРС „ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ“ 2012

Първа награда:
Сабина Кърлева, 25
g. Düsseldorf

Истанбул

Недостъпните брегове на Истанбул

са хлебни и меки.

Нищя тънките влакна на трохите

и ги хвърлям по калдъръмите –

плячка за хищните гларуси.

Истанбул е полумесец, огледал се в кървава яма,

Истанбул е нулева точка, бременна с памет.

Тесните му улици се издигат прекалено

нависоко над минаретата на мълчанието ми.

Гледам размитата светлина на корабите -

пуша и плача,

една котка се отърква

в двата белега по краката ми.

Гледам от изток на запад и казвам,

че във вечери като тази, когато някой,

когото обичам е твърде далеч и го няма

и в протяжните часове някак

започне да ни убягва инстинкът

да чакаме, изтощаваме се,

мислим си само за въкъщи, знаем, че само

Домът ни държи прави, не искаме да скитаме

повече, че има кой да ни чака,

тогава слънцето се разпада,

нощта пристъпва страшна като стомна,

когато сме така далече, кучетата излайват

и от тази внезапна шумотевица

лявото слепоочие страшно силно ме заболява.

Втора награда:
Андреана Спасова, 25
g. гр. София

Тун

Когато пада пред погледа

отвесно надолу и бързо

пресъхнало от щастие листо,

натрапчиво си мисля,

че така изглежда смъртта

на дядо ми преди осем години.

От есента и стеблото

изтичат кръвоносните съдове

към човешкото око и успокояват.

Има нещо наудничаво и прекрасно

в танца на умрелите листове.

Улавям се колко е леко тялото.

Няма нищо обезпокояващо

да си безвъзвратно другаде.

Трета награда:
Димитър Манолов, 23
g. гр. Пловдив

Жан Жъоне се учи да играе на табла
"...diktete og masochister..."

(Jens Bjørneboe, "Homage à Jean Genet")

Жан Жъоне се учи да играе на табла в градинката с мавзолея на Афродита Урания и пресмята черните пулове, както пресмята годините, и пресмята белите пулове, както пресмята любимите.

- Жан Жъоне, няма ти я главата! - дочу се глас от театъра.

- Жан Жъоне, няма ти я полата! - дочу се глас от хотела.

"Няма ги!" - помисли.

"Полата

ми я издуха вътъра,

и тя стана на море,

главата се скри във театъра,

и тя стана поет".

С остатъка

Жан Жъоне се сгоди за пейките в градинката с мавзолеите,

които отдавна ги нямаше,

в градинката със театрите,

в които отдавна го нямаше,

със фетишистите и с педерастите -

там смята си белите пулове,

тъй както си смята любимите,

там смята си черните пулове,

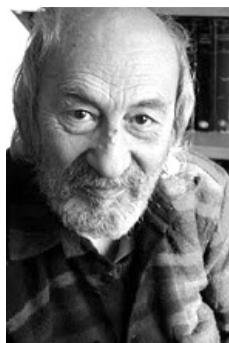
тъй както си смята годините.

ПРЕМИЕРА

На 11 декември 2012 г. в Литературно-художествения музей „Чудомир“ - гр. Казанлък се състоя премиерата на новата (трета по ред) книга на писателя **Стефан БАКЪРДЖИЕВ** „Ex oriente lux“ (Светлината идва от изток – Фердинанд и мечтата за Константинопол). Романът беше представен от културолога Иван Матев. Организатори на проявата са Община Казанлък, Сдружение „Кула“, Общинска библиотека „Искра“. Откъс от романа беше публикуван и във в. „Литературен глас“.

Иван
ГРУЕВ

ПРИЯТЕЛСТВО

Къде отиде старото приятелство –
със синята душа на теменугата,
с цвета на ябълката, с гарвана, с отровата
в изгърбения зъб на пепелянката,
с дървото и със мравките, залисани
във много важните си работи,
със рибите, притихнали на дъното,
с реката и със гладките ѹ камъни,
със сълнцето, което се подава
над шалчето от зачервени облаци
и с червея, очакващ търпеливо
да се нахрани някой ден с мечтите ми.

АКВАРЕЛ В ЗЕЛЕНО

Отново Април омагьоса в зелено
всички дървета, израсли на хълма
и лековита вода потече
към жадните корени на тревите,
заселени със пощурели мравки.
Измивам се, за да отворя
очите си за цветовете.
Добрият Бог се усмихва
на сивото камъче, което намерих,
докато се изкачва нагоре.
Върху листата на годините написах
зелените си спомени и ги забравих,
а вятърът ги носи между храстите,
превързани със виолетови отблъсъци.
На Празника на минзухарите горят
запалените свещи на надеждата –
за всичко, което се ражда наоколо
и за самотника, спръл да послуша
любовните песни на птиците.

Стойcho
МАДЖАРСКИ

ПЛАЧ ЗА СТОЯН
ВОЙВОДА

Приижда вечер.
Тръпне Казанка.
Пъшка небето. Сютлия стене –
някой от село каил да стане,
поне в молитва да те спомене,
та да пресъхне тази магия,
тази магия, тази забрава,
дете години над теб тегне,
над младостта ти, над твойта слава...

Скелет ръждясал, грохнал, тревясал –
гълхне домът ти, хайдут Стояне...
Ти не загина там, на Балкана.
Вълк не облиза твоята рана.
Орлица сянка не ти направи.
Не те прегърна и самодива.

Сам сред полето – жита до кръста.
От друга страна – ордата дива.
И твойта ярост с патрон последен
сам да прекърши младост крилата.
Чуваш ли? Вятър над теб разнася
думи свещени: Тоз, който падне
в бой за свобода, той не умира!...

И всичко свърши. И над Балкана
луна огромна злато пиле.
А във душата на Терзи Димо
кървава болка мъка люлее.
Все му се чува откъм Сютлия
песен долита – жива магия
в портата скърца и я отваря
и левент Стоян в двора изгрява...

СПОМЕН ОТ МЕЛНИК

И точно в пет
камбаната на Мелник призова
невярващите в храма.
Поети и туристи вдигаха наздравици
с прочутото червено вино.
Звукът на тъжната камбана
затихна в дъното на чашите.
По жълто-сивите скали
догаряха лъчи от залеза...
Не знам защо бях в Мелник,
когато точно в пет камбаната удари...

В ПУСТИНЯТА

*И глас дочух:
“Това не е пустиня.”
Стивън Крейн*

Изгубих се в пустинята
и намерих себе си.

Вървях по пясъци и търсех
сред дюоните оазиси и хора.
От страх, че ще замъръкна сам,
криещия до хоризонта...
Беше ми противно да се гледам,
но това бях Аз.

Чакалите ме разпознаха и избягаха,
а черната хиена легна във краката ми
и със съчувствие ме близна.

ПЕЙЗАЖ

Бездомни косери претърсват лозето
с повърхности листа, в които вятерът
се спотаява. Отдалече
се виждат цветове, превземащи по хълма
кафявата умора на тревите.
Октомври се усмихва с отмалялото си
слънце
и идващата вечер си застила
леглото с капеци листа.
Пейзажът е на хиляди години,
със незначителни подробности във него –
лозята, косерите и тревите,
и старецата замислен под дървото,
разбиращ всичко и все пак учуден.

О, безнадеждна, тъжна измама.
Погина Стоян. няма го, няма...

Скелет ръждясал, грохнал, тревясал
гълхне домът ти, хайдут Стояне.

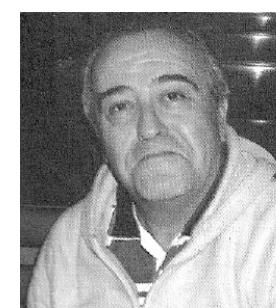
***

Завала снегът, завала –
Сърнена гора побеля.
Къщите - бели кошери
пушек със сенки нашари.
Кълван от остри капчуци,
под пресни, рохки преспици,
сега первазът кротува –
бяло кокиче сънува...

По-бели светят стените.
По-тъмни гълхнат ъглите.
Бели светулки пискукат –
зъл вятър вън ги усуква.
Зиморничаво пердете,
с дантели като небето,
крило над мене протяга –
сънят ми да не избяга...

-----
*Из Стихосбирката “Пълнолуния”,
Изд. “Литера Принт” АД - Стара
Загора. 2012.*

Ботьо
БУКОВ

ДЕКЕМВРИ

Едно спасено сиво се разлива
по меките контури на пейзажа.
Окъргля се в избиствената крива:
небе, дърво, балкон, комин на стражата.

А още по-наблизо – здравината
в тромпетно уиски с бучка лед се люби,
объркала година, месец, дата,
изгубила, което се не губи.

И трепети, по чудо съхранени
в извъзана торбичка първолашка,
се хвърлят неочекано към мене,
изстреляни от детската ми прашка.

И дядо Мраз в прозорчето надниква:
– Добро момченце е което нанка!
А детството ми в шепичка хихика:
“Какво ли правят нощем със Снежанка?”

А после – с много каки късополи
ме срещна и размина ме животът.
И дядо Мраз ли, дядо Коледа ли, що ли,
несетно се превръща в дядо Ботьо.

Не, още не! Навън сивее. Просто
напитките от лед се разводниха.
Снежанките май дойдоха доста
и никак не е за похвала, никак.

Последната най-дълго се оглежда
в сребристото небесно огледало,
преди да кацне в мен като надежда.
Декември: нито черно, нито бяло.

СНЕЖАНА

След избуха на фойерверка бял
снежинка ли в окото ми остана?
От кой ли, дядо Коледа, чувал
изсипа тази сага за Снежана?

Снежана – несънвано преди
пакетче в целофан и станиоли.
Снежана – с двете северни звезди
и в пазвите с черешките наболи.

Йордан
АТАНАСОВ

И НИКЪДЕ
УБЕЖИЩЕ

Изсипа се снегът – вода разпръсната,
замързала, преди да падне на земята.
Валя, продълни се. И спря. Но късно...
Излязох от храпулата си неприятна.

И казах: тръгвай, горски, да броиш и пишеш
в това стълптоврение без хора –
изтръгнати дървета, смачкани във киша,
един таван от сняг в гората борова.

Зелени дървеса и крайници пращаха.
По-ниско слизаше таванът бял и тежък.
И никъде убежище и топла стряха.
Вървях, обречен на самотност. Грешен.

За кълновете мислех, тръгнали нагоре.
За семената, хвърлени от мен на сухо.
И как търбуха на снега ще порят
огънатите борчета.

И как гърбът му тежък ще изпуска.

Снежана – даже днес – до колене
през спомена щапука ли, щапука.
Снежана като сребърно сърне,
подложило муцунка на капчука.

Снежана от любов не се бои.
Напротив – любовта ѝ е подвластна.
Снежана на прозорчето брои
снежинка след снежинка – да порасне.

Ала стрелката миг след миг сече
и времето само се отброява.
Настройна скоро цялото градче:
Снежана през нощта любов продава.

Снежана, мой разбит иконостас,
паричке моя в ледения купел,
Ако те срещна, с детството си аз
поне един твой поглед ще си купя!

ТЕЯ

Чувам ек от песен недопята
и вокал от хитър женски вой.
Внучке моя, претопено злато,
засрами се и се успокой!

Не пали светкавица в окото.
Не предъвкрай този биберон.
Знам: не ти е марково бельото,
нито пък с терличките е в тон.

И колата още е количка.
И в прическата си неглиже...
Но, спокойно – ще получиш всичко.
Има много глупави мъже.

Ала с номерата си едва ли
ще разчувстваш дядо. Няма как.
Запази си погледа фатален
да разстреля някой дангалак.

Руси, кестеняви, чернооки –
знам ги всички ваши хитрини.
Рамената ми са още мокри
от сълзи на влюбени жени.

Устните ми станаха на рана
от целувките като клейма.
И до днес проплакват на тавана
цял чувал с отчаяни писма.

Яд ли те є? Значи си наясно
и ревнуваши за първи път.
А пък дядо много е пораснал,
щом е взел да лъже като дърт.

ЛУДО БИЛЕ

Във сечища млади, край дънери стари и гнили
Голямото било расте. Там копривата жили
три пъти по-силно, боде... И в усоето дебне
усойница. Там пепелянка се цели във тебе...

От било към било възлизаш нагоре, човеко.
Била и балкани. Пред тебе – ни път, ни пътека.
Ти търсиш най-едрото било – за лек и за истина.
Но ако не хванеш страха си, пиши се отписан.

Страхът ти – това е цената на Лудото било!
И местният цар Добри,
наричан още Горското пиле,
не може да ти помогне
по тези балкани настърхнали,
които са всъщност чела на войводи
и чела на хъшове.

ПОЕЗИЯ

Спомням си: луд съм изглеждал, когато
ме вдигна внезапно небето ти...
След толкова зими – лета по земята,
чуствам – пламъкът друг е,
но грее още сърцето ми.
За тебе си струва човек да живее –
цвят, кокиче във моите зими безкрайни...
Сълнцето сменя сезони,
щом се разсмее.
Но ти оставаш все недостижима. И тайна.

ОДРИН, ОДРИН...

Разказ от Николай ТОДОРОВ

Влакът се задържа дълго на някаква гара, където извършва ремонт, и тромаво потегли на юг или на изток, жената не можеше да определи посоката. Тя седеше сгушена вътре на купето, плаха, подскрежена, цялата напрегната от това, което ѝ предстоеше. Зад прозорците се простираха глухи фронтови пространства, прегазени от току-що завършилата война. Околоръст лежеше пуста и безутешна равнина, разкаляна от копитата на обозните коне и волове, прорязана дълбоко от колелата на оръдията, разкопана от траншеи и землянки, от снарядни ями, почертнена от угасените неотдавна огньове на военните бивачи. Мярката се бедни, безлюдни селца с къщи с отнесени покриви - непозната и враждебна земя.

Някъде далече в края на полето, сякаш по самия хоризонт, жената съзря бавно да се движат волски впряг и тази простираща сърдична гледка събуди горчива болка вътре ѝ. Мисълта ѝ внезапно се обърна назад, тръгна обратно към родното ѝ село, към доскошния ѝ живот.

Пред очите ѝ се появи мъжът ѝ Станчо. И двамата ѝ сина Иван и Генчо се появиха. Сякаш разговаряше с тях – питаше ги за нещо и те ѝ отвръщаха или не ѝ отвръщаха. Сърдеше им се, но те само я поглеждаха с кратка усмивка. Мъжът ѝ беше сурън и мълчалив човек, с квадратно, набраздено от бръчки лице и засукани на кравай, по юнашки, мустаци. Беше властен, не обичаше да му възразяват, понякога се връщаше в къщи ядосан и си изкарваше гнева на нея. Но тя – плаха и послушна като робина, не се сърдеше, шеташе с къщи, пъргава като невестулка, заета с катафната си работа. А на него му минаваше бързо. Ласките му и те бяха такива, напористи, грубовати и кратки. Обичаше този мъж, той беше единствен в живота ѝ и като се озърташе, виждаше, че не може никой да го замени.

Но далечният волски впряг ѝ напомни нещо съвсем определено, съкровено и вълнуващо. В паметта ѝ се върна денят, в който двамата ѝ сина за пръв път излязоха на оран сами. Бяха още почти деца, но в мускулите им вече напираше млада мъжка сила. Израснаха яки, работливи момчета. През оня ден станаха рано преди слънце, изкараха воловете на двора тихо, разговаряха полугласно да не събудят баща си. Чуваха се тежките стъпки на животните, остро поскръзнаха портата и колата изтрополи навън. Не стана да ги изпрати нарочно, да не рекат, че ги смята недорасли неопитни хлапета. Искаше да се почувствува самостоятелни мъже, готови да се спрятят с мъчините и в трудния селски живот. Вслушващ се дълго, докато колата меко се отдалечаваше по отъпкания селски път, който извеждаше надолу към Тунджаляк.

На обяд отиде да им занесе храна – бобена чорба, подкселена с джанки, парче сирене и солена питка, още топла, омесена специално за случая. Видя ги отдалеч, но не им се обади, приближи предпазливо, прикривайки се в сенките на орехите, искаше да им се порадва отблизо, преди да я забележат, да разбере със сърцето си, че е отгледала работни и кадърни деца. И дълго ги наблюдава, любуващ се, сякаш ги виждаше след дълга раздяла. Генчо водеше воловете, а Иван натискаше с цялата си млада сила дръжката на ралото и отметнатите бразди лягаха встрани, черни и лъскави като крилете на гарван. Генчо беше дребничък и набит, като жельдче, с изрусен от слънцето перчем и светло луничаво лице, а големият – върлинест и черен, като циганче и винаги усмихнат. Но сега лицата и на двамата бяха сериозни и съсредоточени и някак тържествени, празнични. Личеше си, че и те радостно изживяват деня, в който встъпват в големия, истински живот. Подвикваха на животните благо, дружелюбно, защото бяха отрасли заедно и улегналите волове кротко

размахваха опашки и теглеха ралото бавно, пристъпваха тежко и покорно.

В края на нивата Иван изваждаше ралото и изтъргаше с копралята полепналата земя, Генчо обръщаше животните назад и подхващаше нова бразда. Когато приближаваша към нея, увлечени в работата си и забравили всичко друго, тя забелязваше, че по лицата им се

стича на тънки

браздулици пот

и плеци им

са побелели от

солената влага.

Денят беше чудесен и въпреки че беше напекло, откъм кавациите се обаждаха авлиги, польхващи вятър, който обръщаше листата на дърветата, и те изглеждаха като изковани от сребро. Над полето се разнасяха ясни човешки гласове,

над долината плуваха бели облаци, бяла пара се вдигаше над орачите и волският впряг ту приближаваше, ту се отдалечаваше от жената. По едно време откъм реката долеят щъркел, направи няколко кръга, спусна дълги червени нозе по влажната бразда, сякаш измерваше дълбочината на оранта.

Жената гледаше тази пролетна картина и усещаше как в гърлото ѝ прелива нежна гордост и още нещо, което не може да се определи с думи. „На мама децата – си казваше тя – на мама пораснали синове, те няма никога да я оставят в беда, винаги ще я предпазват от зли сили и от лоши мисли“.

Откъм перона долеят сигнальта на железничарската свирка, локомотивът иззвири и жената се сепна, забравила за къде пътува и какво ѝ очаква.

Погледна през прозореца и забеляза как някъде откъм далечния хоризонт се задава многобройна войска и сърдечето ѝ заби тревожно и ускорено. Отдалече личаха сивите войнишки колони, коне прицвилваха, носеха се викове и команди, които глухата равнина погълъщаше веднага. Разтърси я мисълта, че това е наша, българска войска, която се завръща след победата, че може да би някъде в тези бавни, уморени колони крачат и нейните деца, които се връщат в къщи и така ще се разминнат с нея. Все върваше, че е станала някаква грешка, че нейните са били ранени и лежат в някой военен лазарет или са се загубили някъде из тези чужди и непознати села. Тази надежда ѝ беше крепила дълго и не ѝ позволяваше да сложи черна забрадка като другите жени от селото, недочакали мъже и синове.

- Турски пленници – обади се до нея войничето, което беше влязло неусетно в купето още в Търново Сеймен. - Опитваха се да ни ударят в гръб, но нашият шипченски и десети полк ги разгромиха и плениха двадесет хиляди войници и двеста и петдесет офицери - и мене там ме раниха – обясняваше войничето, което се връщаше от отпуск и в гласа му прозвучала гордост.

- И къде ги водят тези хора сега? - попита с тъпа болка жената.

- У нас в България ги карат да си плашат греховете - отвърна момчето с тон, в който имаше тържество.

Влакът и войниците се движеха един срещу друг и жената започна да различава отделните колони, фесовете на войниците и дори лицата им и я овладя злорадо и отмъстително чувство. Толкова векове са ни мачкали, убивали, изтезавали – нека сега си платят за всичко. Мисълта, че може би някои от тези войници са убили и нейните деца, я изпълни с тежка неприязненост. Но на една гара, където пленниците бяха спрели да починат, тя ги видя отблизо - уморени тълпи от хора, угнетени, объркани, потиснати от неизвестността. Яростта ѝ постепенно

премина в жалост: „Господи, и те са хора, и тях ги е майка раждала, и тях жени и деца ги очакват“ - разсъждаваше при болката си тя. Войската отмина, една безкрайна колона от хора, съдържани и изплъти от търбуха на жестоката ламя на войната

„Зашо е тази кръв, зашо е тази омраза, зашо народите се борят един срещу друг, за

на идния ден то, взело разрешение от началството, щеше да я развежда край фронтовете под Айваз Баба. Още тук спомена, че ще търси гробове, че не я интересуват пленените турски крепостни оръдия, окопите в ниското, пълни с мътна пролетна вода, страшната атака на Одрин, пълзенето под телените мрежи срещу снарядите и куршумите, превземането на града от нашата войска.

Нашият полк - Двайсет и трети шипченски, първи влезе в Одрин - щеше да й разказва момчето, сякаш това можеше да я утеши или зарадва.

А жената щеше да го слуша разсеяно, потъната в мисли за мъжа си и за децата си, припъяна да открие нещо от тях, някаква следа, някакъв разказ за тяхната смърт...

...Чуждият град, издържал на дългата и гладна обсада, с минаретата, пострадали от нашите оръдия, с виковете на продавачите по улиците, със сринатите къщи, с измъчените хора, повече я отблъскваше, отколкото да я привлече.

На другия ден заедно с войничето тръгнаха да търсят гробовете на тримата.

На някои дървени кръстове, скованы набързо, личаха имена, но това бяха имената на офицерите. Низшите чинове лежаха в безименни гробове. Могилите бяха безбройни, изпълнили открай докрай това безпощадно поле, обградено от ниски заоблени хълмове, без върхове и без хоризонт, разкопано от лопати и снаряди и засято дълбоко с мъртви семена, които нямаше никога да поникнат...

Най-сетне, привечер, уморена и отчаяна, с изтръпнали нозе, жената преви колене пред една прясна могила, над която беше означено само „23 шипченски полк“. Тъмната пръст още не беше се слегнала, върху нея никой не беше положил ни венец, ни цвете, никой не беше запалил кандило.

Жената извади от пъстрата домоткана торба шише с вино, пита, стиска свещици, разчули хляба, прели виното на кръст, положи няколко излинели букетчета, които още ухаеха, и се прекръсти.

Чак тогава усети как някъде дълбоко от гърдите ѝ се надига жесток, изпълнен с болка, с жалост, с безсилен протест, с укор към хората, към войната и към Бога дори, дълъг, безутешен вик. То беше вой на ранена вълчица, загубила рожбите си.

- Станчо, Иване, Генчо къде сте мама? Станете мама да ви види. На гости съм ви дошла. Нали ми обещахте. Защо не се върнахте?

Плачът я обезсили бързо и поплакът ѝ премина в шепот. Тя споменаваше имената на всичките момчета, които не се завърнаха на село: - Петре, Христо, Милчо, Иване - виеше ви чакат, мама! За вас съм дошла. Станете да ви водя на село...

Сетне започна да изрича тихо, полугласно и безреда непознати имена, български имена, нямащо значение полка и ротата, дивизията, градът, селото. Това бяха нашенски имена, българска кръв. Над доскошното бойно поле владееше гробовна тишина

Тогава жената чу да се разнася смътен и неясен шум и вдигна глава. Видя в здравината как вървят към нея с бавни, уморени нозе мъжете, които беше призовала. Вървяха те към нея, тръгнали от всички посоки на равнината край Одрин, но това не бяха онези напети весели момчета, с китки зад ушите и с гайди под мишниците, с чисти чела, напръскани с босилкова вода, с бодри песни и победни закани: „Ще бием тиранина... Ще освободим нашите братя от Тракия и Македония“. Към нея край безименните братски могили, край простиите дървени кръстове, край тъмните ровове, пълни с вода, вървяха сурови и мрачни мъже, крачеха бавно, пристъпваха тежко, сякаш се събираща за някакво скърбно прощално хоро...

А над братските могили неусетно слизаше нощта. Някъде на север, където беше България, плаха и трепетливо заиски една едра звезда.

все воюват за земя, за градове, за села – нима техните не им стигат, нали земята е на всички хора“ - мислеше си объркано жената, безсилна да си отговори на тези въпроси.

Кера Станчева беше неука и полуграмотна селянка, до вчера светът за нея свършваше, заключен между долината на Тунджа и ниските предхълмия на Балкана. Беше пътувала единствено до близкото градче, където беше продавала краве масло, за да купи тетрадки и симид на децата си. Но колоните оставаха назад и над полето дълго се разнасяха викове и команди, изстрели проектираща понякога. Сетне вечерта погълна всичко.

***

Когато в село се разчу, че Кера Станчева ще тръгва за Одрин, да търси гробовете на мъжа си и на децата си, много народ се сипна в дома ѝ да я изпрати, да ѝ подаде нещо – я шише вино, я букет цвете от градината, я пита хляб – да нахрани и напои техните, паднали там, в равнината край Одрин, или останали живи, загубени във военната неразбория.

Новините за гибелта на мъжа ѝ и на двамата ѝ сина пристигнаха една след друга, донесена от отпускари от фронта. Момчетата заставаха пред нея смутени, разплакани, и се мъчеха да подберат думите си. Но какви утешителни думи можеха да успокоят една майка, загубила синовете си?

Най-напред беше паднал Генчо - най-малкият, сетне по-големият Иван. Станчо беше погубен накрая, току когато войната беше пред свършване.

Кера Станчева се хвърли на одърба безсвестна, прихлути глава с длани и дълго повторяше имената им високо, дано я чуят хората, държавата, светът. Сетне силите ѝ свършиха и тя утихна, само раменете ѝ потреперваха в глух, беззвучен плач. Очите ѝ ослепяха от сълзи, ушите ѝ оглушаха за всяка утеша. Трима души, Господи, трима здрави и прави мъже от една къща, и никой да не се завърне.

Хайде двамата ги привикаха със заповед, ами Генчо зашо тръгна? „Аз от батя си не се деля – каза, като се усмихваше с равните си бели зъби. Записах се доброволец. Не се тревожи, ще си дойдем!“

Кера Станчева все не върваше в това, което се случи, крехка надежда я крепеше, че е станала някаква грешка, все очакваше някой да хлопне пътната врата и да изв

BROTHERS IN ARMS

ВладимираШУМЕЛОВ

Труман Капоти: „Малко по малко, с течение на времето споменът се разпада. Най-напред изчезват разсъдъчните му съставки, после чувствата избледняват и накрая остава само образът“. Просто и гениално. Той живя само 60 години. Почина през 1984-та. Още Капоти казва: „Убеден бях, че или си, или не си писател, и това не може да се повлияе от никакво съчетание на преподавателски способности“. Прав е. И не го е измислил той.

Когато четеш книгите му, ще си изградиш образа му такъв, какъвто е в биографията му, спомените и по-известните му фотографии – весел, млад, оптимистичен, самоуверен... „Първата вечер прекарах с Грета Гарбо, втората с Чарли Чаплин“, спомня си Капоти, след като от печат излиза първия му роман „Други гласове, други стаи“ (1948), появил се на български език през 1995 г. (изд. „Парадокс“, С., естествено във великолепния превод на Димитър Коцев – Шошо; откъс от романа излезе преди това в сп. „Ах, Мария и приятели“, бр. 2, 1995 г.; новото издание на същия роман, със същия преводач, се появи през 2010 г. в изд. „Колибри“, С., което е симптоматично), и сп. „Бог“ го изпраща до „развратния“ Холивуд... Самочувствие, което е добре базирано. Редно е да припомним в този контекст, че още преди романът да е публикуван, компанията „20th Century Fox“ купува правата за филмирането му, без да е виждан от вездесъщото продуцентско око. И още: преди „Други гласове...“ Труман е написал друг роман – „Лятна разходка“, с който съвсем не се гордее и който вижда бял свят едва след смъртта му.

Българското издание на „Други гласове, други стаи“, за което писах още през 1995 г., а по-късно включих в книгата си „Накърнимото“ (2004), повдига ред интересни въпроси за ценителя на сериозната литература, за всеки почитател и исследовател на американската литература след Втората световна война. Затова няма да пиша за тях. Ще спомена само за емблематичната снимка на автора върху задната корица на американското издание, заради която, отчасти, романът се превръща в бестселър (излегнато върху диван момче, вторачено агресивно в камерата, което изльчва сексуална суетност, невинна подкана към възможните воайори да се възползват от него). В изданието на „Парадокс“ тя липсва, макар че от това текстът не страда. (В сегашното издание на „Колибри“ подобна снимка е изнесена на предната корица.)

Всъщност исках да си припомня нещо, свързано с тая снимка, с неговия дебют. Нещо издайнично, което преди години не знаех, но за което подсъзнателно се досещах. Капоти осъзнаваше своята хомосексуална ориентация, наречаше дебюта си „поетична експлозия в изключително подтисната емоционалност“, а след това вече не я и криеше (вижте по-късното посвещение на романа: на неговата първа любов – литературния професор Нютън Арвин).

Това е. Извини клуките, каноните и „техниките“ – американец до мозъка на костите си, реалист, който най-адекватно предава настроението и атмосферата като част от „вътрешното развитие“. „Другият“ Капоти, а всъщност...

***

Няколко думи за Реймънд Клеви Карвър (25.06.1938, Клатскейни, Орегон, САЩ – 2.08.1988, Порт Анджелис, САЩ). Той е нещо много лично за мен, а и вече покойник отдавна, затова го споменавам, макар че никога не съм писал повече от две думи за него. Взех томчето му от чиста носталгия

(повече от книгите ми останаха при бившата ми жена, където впрочем остана май всичко, но аз съм такъв – мълча или избухвам, но взема ли решение, никога не поглеждам назад и не се връщам). През 89-а, когато мислех, че вече съм готов писател и ми трябваше само една крачка към готовите книги, купих Карвър (вж. края на фрагмента). Именно той – доста странен и донякъде страничен на голямата литература американец (така смятах тогава) – ме подтикна да направя реалност всичките си фикции около писането. След него не можеш да тъпчеш на едно място – сядаш, пишеш, издаваш и обираш наградите. Не е нужно да казвам какво общам у него, защото повечето от триковете и начина му на писане вече бях съзрял и при мен (привидната фабула, нагнетяване на напрежението – трилърного, акцентиране върху външни, на пръв поглед маловажни детайли, киномонтажната техника, неочакваните гледни точки – обикновено „отвътре“, нарушаването на наративната логика, „минимализъмът“...). Но и още: „Без номера. И туйто. Мразя игричките. При първия намек за номера и ефектничене в литературен текст, все едно дали са евтини или безкрайно сложни, аз си плюя на петите. Триковете са крайно отегчителни, а аз лесно се отегчавам, сигурно заради трудната си концентрация. Все едно дали писането е изключително духовито и завъртяно, или е откровено лъжи-маги, тези неща ме приспиват. Писателите нямат нужда от номера и ефекти, дори не се налага и да се правят на особено умни. Ако ще да го вземат за глупак, един писател понякога трябва да бъде способен просто да запие в почуда пред нещо – залез или стара обувка, – в абсолютно и естествено удивление“ („Записки на разказвача“).

В блога на Момчил Миланов „Фабриката за романи“ откривам стихотворението „Реймънд Карвър“ (20.11.2009 г.):

...

*разглеждам книга, която се казва
светът на реймънд карвър
голям албум със снимки
от местата където е живял*

*той се развежда, за да се ожензи за
мес галахър, която също пише
три месеца по-късно умира от рак
точно когато животът му*

започнал да се оправя

*светът няма нужда от спокойни хора
в хармония със себе си
състоянието, в което е изпаднал карвър
би могло да се нарече изчерпване*

на ентропията

*пълно уравновесяване което
самоунищожава системата
насищане*

*слушаши музика и виждаши как в края
на песента всички пътеки
бас ударни китари вокали изчезват
в стерео небитието...*

Карвър е и добър поет. През 80-те публикува четири стихосбирки, като последната „Нова пътека до водопада“ излиза посмъртно през 1989 г., а поетеса е и Тес Галахър – приятелката му от последните единадесет години от живота му. На български през 2008 г. излиза стихосбирката „Късмет“ – обединяваща поезия от четирите му книги. Ако бъдем редукционисти – поезията му е наративна, но какво ли значи това само по себе си?

И все пак Реймънд Карвър е класик на късия разказ. Томчето, което през 1989-а ме възхити и преобърна представите ми, се наречаше „Катедрала“ (НК, С.). Днес онова, което някои знаеха като „What We Talk About When We Talk About Love“, излиза в поредицата на „Жанет 45“, „Кратки разкази завинаги“ (водеща Нева Мичева) под заглавието „Новащи“ (прев. Надежда Радулова). Казват, че първоизточникът „Начинаещи“ е „орязана“ от редактора му Гордън Лиш почти наполовина, да се кефим на стила „Карвър“ такъв, какъвто го знаем от българската „Катедрала“. Е, в това ново българско издание Карвър не е редактиран – за добро или лошо...

Никола
ПЕТРОВ

RE: ИКАР

Научи ме
на изкуството да слизам
методично
бавно
по задник
или лазейки
да слизам
без да се натъртвам
без да се размазвам на паважа
или да ми побеляват кокалчетата
отстискане на парапета
научи ме
как да слизам
както сълнце смиreno се спуска
към края на улица
както капка дъжд безропотно
потъва в локва
научи ме
как да слизам
а стигна ли веднъж до долу
обещавам:
няма повече да се опитвам
да летя

СНЕЖНАТА ПРИНЦЕСА

Живее в стая с тежка тишина
и меки балдахини
прозене ли се тихичко
ще сепне и самата зима
косата ѝ - изпредена от най-перфиден
паяк
и на всеки косъм е увиснал някой
клетник
наумил си да достигне кулата
но достатъчно е тънка паяжината
за да ни изпусне всички в рова
а пък тя
приседнала и все така се реши
реши
взрляла лекичко учуден поглед в
огледалото
устичката ѝ
ей сега ще се разтвори

ПОРАДИ ЛИПСА
НА ЕСТЕСТВЕНО СЪСТОЯНИЕ

И цялата тази ЗЛОВЕЩА енергия...
Константин Павлов

Не съм роден за тази работа:
нямам никакво доверие на краката си
и на тялото изобщо
ако можех щях да се покрия в тъмното
да се завия с тъмното
да слушам дъжд
до сън
но няма как
движението
ми е единствен избор
несигурно но все по-бързо
несигурно но все по-бързо
(спра ли се нямам завършане
инерцията ще ме погуби!)

въжето под краката ми оттук нататък
все по-страшно ще играе
с него ще трепери цялото ми аз
така ще продължава крехкият ни танц
до сън

ЛЮБОВТА

КАТО ЦИРКОВ НОМЕР

Вижте я! Елате вижте я!
погледнете как върви - превърта се - и
разпилява водопад от кестени
пружинира като никоя изпътна песен
като никоя помислена
тъжно сълнце над манежа:
тя сама е барабан и струна в съпровод на
тялото си
обещава да нямаме друга еротика
и други кошмари
(ще пада глухо като кукла
пред сърдечните ни погледи)
а КАК по дяволите се върти и спуска
как върви и СЛИЗА в този
не финал ами въртоп от краища
побеснял въртоп от сърдечни и начала
докато под нея всичко гълхне

крайта на въжето е въже за връщане

ПЪТНИЦИ

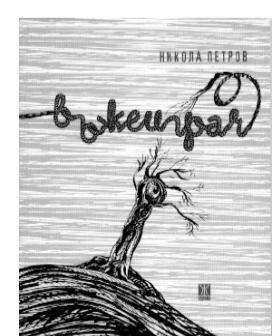
Ако сте пътници
кой знае откъде дошли
с ожулените чанти и прахта:
вземете ме
усмивката ви тук-таме нащърбена
кожата ви жилено сукно:
вземете ме.
пунете ме да слизам в онова озъбеното
замитайте ми пясък по оголени пътеки
и ми дайте сянка
покажете ми прозорците със сгущен
телевизор
най-тъжните, най-празни улици на всеки
град
разкажете ми какъв не съм могъл да бъда
и накрая
загасете ми деня
оставете ме на гара под самичка лампа
да ме вземе някой влак
нататък

ДВИЖЕНИЕТО Е ПЛАВНО
И НАДОЛУ

Цялото олово на света е легнало над този
град
в такива дни
изпушилият две кутии
се усеща като част от гледката
вали не зная откога
не зная и какво вали
в кухнята или у съседите прегаря нещо
и си казвам:

другаде
берат цветя и се въртят и се прескачат
другаде
им се е събрали толкова небе
че просто трябва да направят нещо
другаде
живеят в пъжълтяла снимка и държат
балони
другаде
сълънца изригват!
при това почти
със моята
енергия
и
другаде:

но тук
особено
в такива дни
потъването
е утха

Никола ПЕТРОВ представи книгата си
“Въжеиграч”, издадена със съдействието
на Община Стара Загора, първа награда
от 28-то издание на конкурса “Веселин
Ханчев” от 2011 г.

Иван Владимиров ЛОПКОВ

Иван Владимиров ЛОПКОВ е роден на 8 февруари 1946 г. в с. Гиген, Плевенска област. Завърши механотехникума в Ловеч със спец. „Двигатели с вътрешно горене“. Работил е като докер в пристанище Русе, работник в консервен завод, моторист на кораб, автомонтър, строител, учител и журналист. От 1973 г. до края на 1982 г. е на работа в бившия Съветски съюз. Трудил се е на обекти в европейския север на Русия и централните райони на Украйна. През 1989г. завърши задочно исторически факултет на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“. От есента на 1983 г. до пенсионирането си през 2009 г. е бил учител, възпитател и директор на няколко основни училища. Пише разкази, очерци, стихове и есета. Печатал е в местния и централния печат. Автор е на 4 поетични сборника. Живее в Плевен. Член е на Съюза на независимите български писатели.

Иван ЛОПКОВ**ЗИМА**

Зима, зима е навън.
Вътърът се носи,
носи с бесен звън.
Гони тръни из
полята,
спира с ярост
до лозята.
И е тъжно, тъжно там.
Даже вълк не ходи сам.
Вред сковано,
вред мъртвило.
Всичко живо се е
свило.
Някъде в дола селцето
скрито пуши клето.
В ден такъв човека
пие вино у дома.
Пожелава си година
лека
и нехад за студа.

Радка ПЕКОВА**Господи,**

Благодаря за всеки слънчев ден,
за всяко утро и за всяка вечер,
за всяка звездна нощ, за вятъра,
за огъня и всеки извод речен;
за хляба и солта на масата,
за аления мак насред полето,
за дивния галоп на коня бял,
за светлата усмивка на детето;
за аромата пролетен на люляка
и пъстрите поляни сред гората,
и за липата, шушнеща под стръхата,
за синьото небе и за луната;
за морската вълна и за морето,
за птицата, в небето полетяла,
за бащината къща там, на село,
за моя град и за земята цяла.

Довиждане живот!

До другия...
Във тебе идвам,
майчице Земя!
Вземи ме в твойте
всемогъщи длани!
Вземи ме със доброто
и с греха ми,
вземи ме с болката
и с любовта ми!...
Довиждане, живот!
До другия...

ПТИЦИТЕ

Птиците трябва да са
обичани,
галени нежно с очи,
с имена мили
наричани
и това да личи.
Птиците трябва да бъдат
чакани
като братя, като сестри.
Паднат ли мъртви,
да са оплакани от хора
добри.
Te са вест непрочетена,
надежда за красота.
Няма ли ги,
тъжен става света.
И затова, като ги
видите,
помахайте им с ръце.
Себе си
ще обидите,
ако не трепне сърце...

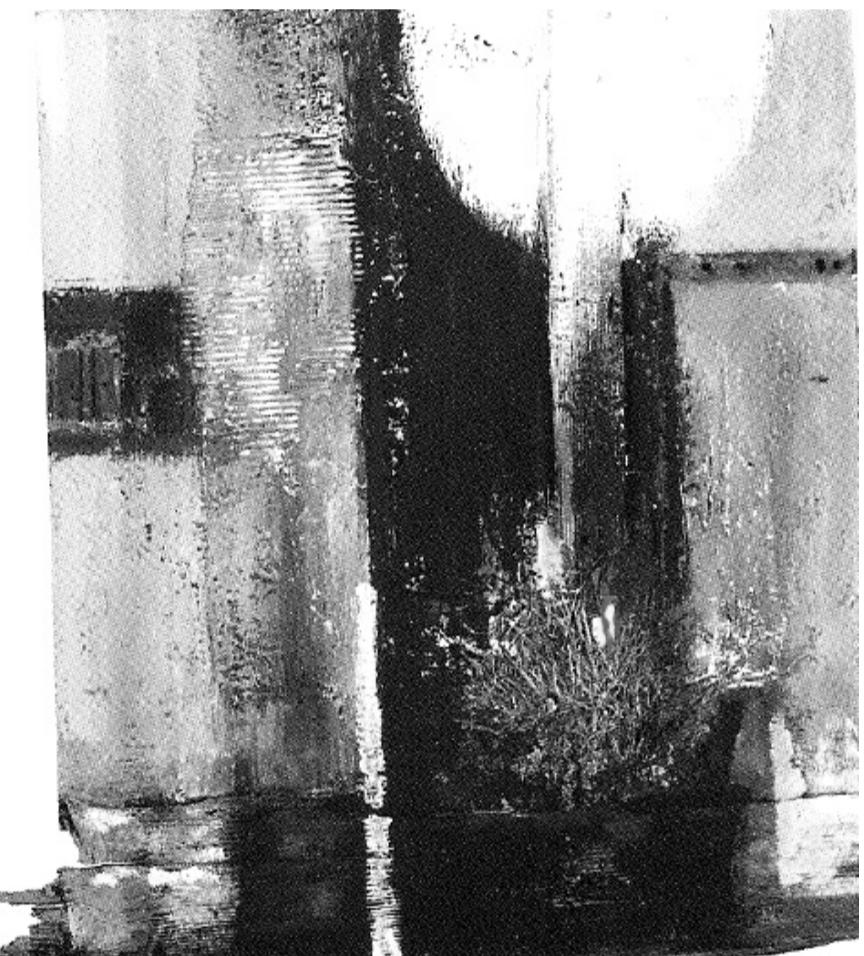

Иван САВОВ, НА БАНЯТА, НА СРЕДНЯТА...
награда на ВИК - Стара Загора,
Трето балканско квадринал на живописта „Митове и легенди
на моя народ“ Стара Загора, 2012

НАСТРОЕНИЕ

Поточе скача – ласково
момиче.
Тук-там по склона,
сред дола кокиче.
Самотно echo в
тишината
се носи, бълска
из гората.
Пътува облак по небето,
отива, чезне
към полето.
А ти стоиш, стоиш
човече
и милси сееш,
гледаш надалече...

Златни ЗЛАТЕВ, ЛЕГЕНДА ЗА ГРАДА СЪС СЕДЕМ ИМЕНА,
Трето балканско квадринал на живописта „Митове и легенди на моя
народ“ Стара Загора, 2012

Прераждане

Като овехтяла стара рокля,
душата ми ще изостави мойто тяло
и след дълго, много дълго скитане
ще се родя пак с някакво начало...
И пак ще бъда аз. Но сигурно по друга.
Дано да бъда пак с очи изпъстрени,
косата ми да бъде с цветя пшеничен,
да имам слух и зрение и дарба
да пиша стихове. И да общам.
Ох колко странно е това прераждане,
в което всичко днешно ще забравя
и пак ще се завърна на Земята,
сегашните си грешки да поправям.
Но ... нещо любопитствам: все се питам,
отново ли със тебе ще се срещнем,
за да родя децата си прекрасни
от връзката ни свята и човешка.
Сама си отговарям: Не! Не бива!
Какъв е смисълът да се прераждаме,
щом „мътамо“ ще се повтаряме
и нищо ново няма да съграждаме.

Росен КРЪСТЕВ, НОСТАЛГИЯ,
Трето балканско квадринал на живописта „Митове и легенди на моя
народ“ Стара Загора, 2012

ДА СИ СПОМНИМ...

**Фикри
ШУКРИЕВ**
(1942 -
1983)

И на разума ви, и на мъдростта ви плюя.
Мразя ви! - не се мъчете да ми ги внушите.
Млад съм: искам да съм сит, жените ви да любя,
с най-различни мили случки да пращат очите.

Със безгрижие наметнат - болките забравям,
а за вашите не давам пукната пара.
Безпризорен романтик съм: паднали изправям,
а на правите подлагам динена кора.

НОЩНА МПРЕСИЯ

В такава нощ не ни се спи.
Река без брод през нас тече.
Примоли ни се да мълчим
пияно от роса шурче.

Мълчим, а песента се лее -
шурчето лунен лъч пили...
Страхувам се - ще изтрезнее
и всичко ще се развали.

В такава нощ не ни се спи.
Със мисли чоплим тишината...
И падат покрай нас трески
от чудесата на земята.

РОМАНТИК

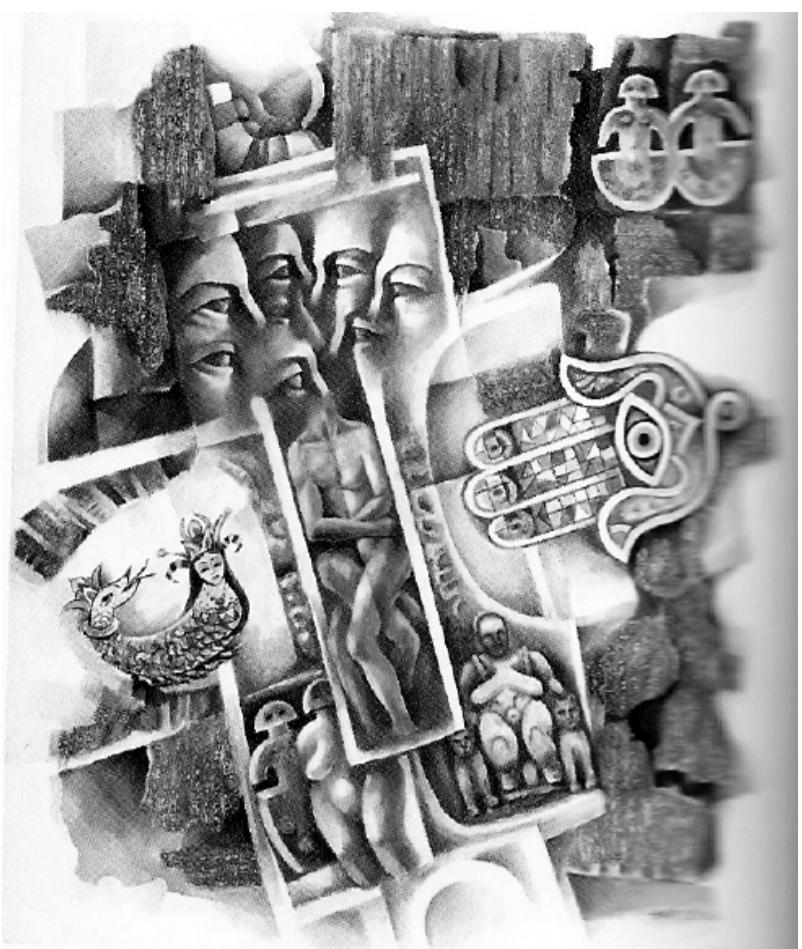
Само нощем се усещам непотребно псе -
като нищо, изтървано на живота в джоба.
Търся ви настън и викам... Страшно ме тресе.
Без да се срамувам, плача, че без вас не мога...

В КРАЯ НА ПЪТЯ

Щом изхарча всичкото си време,
своя път изкупил без остатък -
аз на тези истини ще дремя,
заприличал на крайпътен камък.

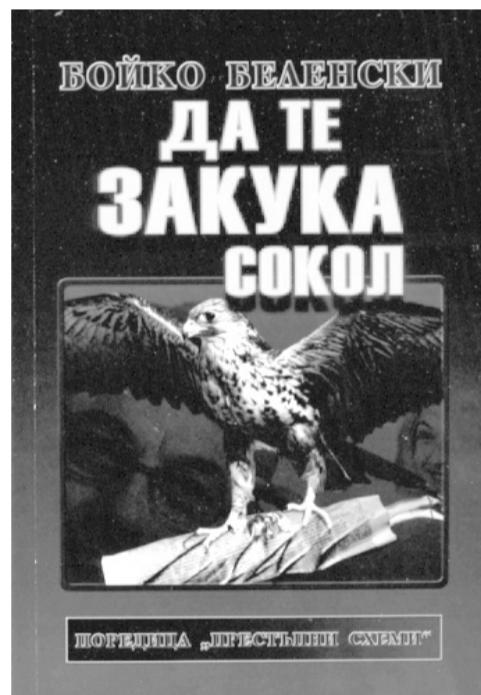
Припекът на спомените кротки
вече няма, няма да ме топли...
Залезът със странните си волни
ще напомня вдигане на котва...

Хаяти ЧЕТИН, Турция,
ПОПЛЕД КЪМ МИНАЛИТЕ ПЛАСТОВЕ,
Трето балканско квадриене на експониста "Митове и легенди
на моя народ" Стара Загора, 2012

ОПАСНО ПРАВДИВ И НЕУДОБЕН АВТОР

Размисли по повод новия политически трилър на Бойко Беленски "Да те закука сокол"

Когато преди години, през времето на "зрелия социализъм", пускаха криминален роман на българския пазар, още от ранни зори пред книжарниците се заформяха търпеливи опашки. Подобни атрактивни и лесно смилаеми четива най-често се получаваха "под щанда" или в комплект с новоизлезлите фундаментални разработки на поредния исторически пленум. А знакови автори като Богомил Райнов, Павел Вежинов, Андрей Гуляшки и др. печелеха от бестселърите си толкова, колкото средностатистическият нашенец аха! да докара за цялата си трудова биография.

Бойко Беленски не изтегли творческия късмет да издава книгите си в подобни благодатни за кримилитературата времена. Впрочем, "благодатни" не е най-точната дума, защото иженарицемите по-горе "шедьоври в жанра" нямаше как да не бъдат политически правоверни и тенденциозни, поради което от днешна гледна точка изльзват дистанцираща миризма на нафталин. И ако сега тиражите на книгите са драстично намалени, то очакванията към авторите за обективност и безпристрастност на изображението са многократно завишени.

Моят първи по-тесен контакт с бившият редактор от Военното издателство стана на миналогицния панаир на книгата в НДК. Сред стотиците щандове на престижни и не чак дотам престижни издателства, на една шепа площ се бе разположило непретенциозното и симпатично "Сатори Ко". Там един ведър и дружелюбен мъж подканяше минаващите любопитковци да си купят някое от изложените заглавия с автограф от автора. И, о, чудо! - немалка част от тях го правеха за удовлетворение на непомръдващия от сутрин до вечер на поста си настоящ романист и бивш разузнавач...

Впрочем, аз не знам дали има "бивши" разузнавачи. А и написването на книги като "Недосегаемите", "Двойникът на сатаната", "Отмыщението", "Похищението" и т. н. едва ли би могло да се случи без необходимата по-специална информация. Дори последната творба на автора "Да те закука сокол", която аз условно ще вмества в категорията на политическите трилъри, третира достоверни имена и събития, въпреки застраховката в края му: "Всички герои и случки в книгата са случайно съвпадение..." Е, да, сигурно има и известни разлики в животоописанието на главния герой Доган, но приликите с първообраза ми идват в повече, за да ги отдам на случайността. Пък и самият любител на хубавите жени, уските и съдържател на Боянските сараи, казва в романа: "Ако две независими едно от друго събития протекат едновременно, то сумарната вероятност запроизтичането им е равна и е следствие от индивидуалните вероятности на всяко едно от тях. Това означава, че е неправдоподобно двете събития да не са свързани." Е, как да оспориш това дълбокомислено заключение, като го прави един от най-известните и одумвани философи в обществено-политическия ни театър...

Доколкото разбрах, прототипът на Ахмед, в случая Ахлан, не се е възторгнал от "себе си" след прочитането на "Да те закука сокол". Това е комплимент за автора. То е и категорично опровержение на предположенията за поръчково

изграждане на съответния образ. Смърщил е вежди пред "огледалото на романиста" и другият главен персонаж – Хасим Дал (и тук причината за смяната на буквата "K" с "X" е от застрахователно естество). А според мен би трябвало да е по-скоро приятно изненадан, защото при амалгамата от тъмни и светли бои, с които е нарисуван портрета му върху тези близо триста страници, светлите надделяват. Естествено, повечето български политици са застинали във въображението си в геройчни пози и имат по-иконообразни очаквания към писателите, а подобно услужливо зографисване не влиза в целите на Бойко Беленски. Той, в качеството си на един от основателите на българската секция на писателите криминалисти, се стреми да гради сюжети и герои, напълнили дробовете си с въздух от живата ни действителност. Такива са Веселинов, Хохлюков и др. кукловоди от спецслужбите, в чиито глави се конструира съдбата на визирите политически личности в романа. Аз ще избегна излишния и некоректен преразказ на случките в "Да те закука сокол", чийто финал е отворен, по обяснени причини. Умният читател би могъл да се наслади не само на интригуващата фабула и умело психологиязиране, но и да си направи съответните изводи за видимите и невидими механизми, водещи обществото ни в една или друга посока.

Очевидно Беленски е добър ученик на кумирите си Томас Харис и Майкъл Конъли, от една страна, и на майстора на политическия роман Робърт Лъдълъм, от друга, желаейки да усвои хедонистическата философия, съчетана с трийера като форма. И напоследък все по-успешно се конкурира със сегашните български първенци в жанра като Донка Петрунова, Андрея Илиев и т. н...

Издателство "Сатори Ко" предупреждава: "Книгите на този автор пристрастяват". В случая не става дума за евтин рекламен трик, а за нещо реално, което повечето читатели на прилежния лововски възпитаник едва ли ще намерят основание да отрекат. И "Похищението", и

"Недосегаемите", и "Да те закука сокол" се четат на един дъх – каква по-добра атестация за нарастващото художествено майсторство на автора. Има белетристи, които написват една оригинална творба и оттам насетне се изгубват в лабиринта на себеповтарянето. Беленски, като истински офицер от запаса, непрекъснато работи върху стила си и творческото му присъствие напоследък става все по-осезаемо в литературните ни среди. Освен всичко друго, писането на подобни романи изиска висока самодисциплина, а героят на настоящата презентация е непоправим работохолик, по немски организиран за селективното подбиране и усвояване на материала. Неговата слава бавно и методично покрива нови територии и според мен няма да е далеч денят, когато някое от четивата му ще се филмира – повечето от тях са с кинематографичен заряд. Напоследък водещите телевизии у нас се надпреварват да ни замерват с криминистри и герои от подземната и политическата фауна, а тук Беленски има с какво да конкурира днешните актуални сценаристи и дори да каже нова дума.

Само че той съвсем не е от най-удобните автори – стремежът му към правдивост на изображението е обратно пропорционален на целите на властващата сега конконкуренция. Ненапразно литературният критик Георги Н. Николов, един от задълбочените изследователи на неговото творчество, му пожелава: "Безметежно да дочака достолепни стариини, без опасни стрелкови изненади по пътя!"

Аз имам една максима - произведенията на автори, служещи на днешната конконкуренция, са кандидати за утрешната литературна морга. Вярвам, че правдивото и майсторско третиране на по-сънчестите страни от живота ни ще опази творческото сърце на Беленски, пулсиращо и утре. А тревожните сигнали, изпращани от него, ще бъдат чути и осмислени още днес от всички, желаещи да изградим по-съмлени и приемливи съотносимости в обществото ни от настоящите.

Атанас КАПРАЛОВ

Снежана
ИВАНОВА

ДЕНЯТ

така се
подмладява

щом съблече съпружеската кожа
на ноцта разцъфва слънчев
люляк сред градината Господня
въздиша мириса на всяка твар
надвесва се над пасбища и люлки
върлува в запладнелите стърнища
с разпасаните младенци на бурена
воюва
изнемощял
нима
така старее

човекът в овдовелите си слабини
низвергнал
варварските скотства
трескавите си разблуди
литаниите по несвяст
и тленност
нима
така умира

гледци посочени от светлина
в постелята на залеза
край ангелските нимби

приижда здрач

Петър ВАСИЛЕВ - 75

ЦИГАНСКО ЛЯТО

Пожали ни природата и виж:
отдавна е приключил листопада,
а ти под сладко слънчице вървиш
или на припек мълчешком присядаш.

А мисълта ти все така кръжи
по свои орбити, предимно мрачни...
То бяха и заблуди, и лъжи,
но как и на кого да се оплачеш?

На вождове не случихме, а Бог
помага, но в кошарата не вкарва.
И все така зловещо оня гарван
веще гибел, сякаш е пророк.

И няма ден без писъци и леш -
избихме се с ръмжащи тенекии...
А как се пръкна тази цигания
да грабнеш нещо, вместо да дадеш?

На модното обаче сме царе
и няма вече цигани, а роми.
И се развириха едно погроми,
че ум не може да ги побере...

Но щом природата не ни е враг
и с ноемврийско слънце ни разнежи,
порадвай се, несретнико, понеже
отнякъде польхва вече скрежа...
А се задава и последен сняг!

ноември 2009

ГРААЛ

когато водите се разделиха
Големият коленичи пред малкия
вятър се въздигна на раменете му
росата запретна път

човекът е бездна от небеса
а все допълзява себе си
възклика детето

подмладях
докато се утаявам
в глинената си чаша

ПОМЕТНИЦА

подредили се да се надпреварват
мойри

аз ще изпера вълната
аз ще развлча вълната
аз ще изпреда нишката

седенкуват на Куцовлас

под къделята
змия разсуква името на значатото
бука по буква
съсък плач
преспено подсирило

бъхта Мора кълчищата на кръвта му
блъска освирепели криле

щяло да се роди невинно

Симеон
МАНОЛОВ

ОПИТ ЗА АВТОПОРТРЕТ

Еднакво жаден и
преситен,
безмерно тъжен и
щастлив,
уверен съм и беззащитен,
скандално прям и саможив.

Живея в град със женско име,
река без брод тече през мен.
Обичам я дори и зиме,
от ледохода победен.

Аз плувам мигновен и вечен
в река и град със женски нрав.
На тях единствено обречен,
беди и щастие познах.

Силистра - цветът под ветровете
и Дунав - плясък на весла –
съединяват в мене двете
несъвместими началата.

ДИВИ КЕСТЕНИ

Как опазихте се зелени,
диви кестени в този град?
Тук земята е задушена
от бетон и асфалт.

Останете си вечно диви
аз отдавна опитомих
мойте клони - да се превиват
и пред вътъра тих.

Все по-хладен да иде здрача,
есен ствала ми да срази,
аз ще мога ли да заплача
със бодливи сълзи?

Птица вече гнездо не вие
във короната ми - без глас.
Но зелени бъдете вие,
подивелите между нас...

ПРАЗНИЧЕН ЕПИЗОД

"...ала историята ни не помни
така безпомощни да сме били."

Първан СТЕФАНОВ

Първан ми се обади... Беше прям -
решил да съчетае повод с повод.
- Усещам - каза - че празнуваш там
и вдигам тост за името Петрово.

И тутакси добави с топъл глас:
- Откривам те понякога - и гледам
такова явно сходство между нас,
че сякаш сме словесни братовчеди -

едни и същи болки... и вини,
приемани с охота като наши,
та белкин този свят се промени...
Но той се дърпа... И ни става страшно!

Първан да ти го каже - точно той!
А бях решил да свивам вече флага -
отчаян, че перото не помага
и закопнял за мъничко покой.

Какво ти свиване - ще бъде грях,
преди да съм изпил оная чаша -
бibleйската - и по наследство наша
от челните ни ратници, от тях.

Ще ни боли... И нека ни боли
при толкова безумства главоломни!
"...ала историята ни не помни
талак безпомощни да сме били."

август 2010

Из "Българска орис", стихове,
импресии; корица и илюстрации -
Владимир ЧУКИЧ; ИК "РОДОПИ"
ООД, Кърджали, 2011.

PETRO

Питаши ме в писмата
как е у дома.
Вечер шушне вятър
в старата асма.
Той за теб въздиша,
думите реди.
Аз да ги запиша –
Господ отреди.

Сънцето се вглежда
в прашния листак
с уринна надежда
теб да види пак.
Ала теб те няма,
теб те е оплел
с източна измама
зноен паралел.

Сам потъвам в здрача
между две лози,
а небето плаче
с парещи сълзи.
Питаши ме в писмата...
В този късен час
пак със самотата
ще си легна аз.

БЯЛА САМОТА

Синовете ни хванаха влака,
а бащите ги хваща страх –
в самотата дали ще дочакат
шури внуци, безгрижен смях...

Синовете неженени отпътуват
към Европа - далеч, далеч,
зад Калотина, отвъд Дунав –
този ботевски блеснал меч...

Към бленуваната Европа
гледа днешният Одисей,
а родината - Пенелопа
пак надеждата ще посети.

Пак безбрежната бяла зима
ще довява далечен звън.
И България ще я има
като приказка, като сън...

МИГРАЦИЯ

"Аз съм българче..." - бодро сричаše
мойто малко добро момче.
"Аз съм бъл-гар-че" - чуруликаше
даже рошавото врабче.

Беше някога... Но порасна.
И на момъка с профил слаб
безпощадно му стана ясно:
няма туха за него хляб.

Има туха във изобилие
и водица, ах, и зърница
само в клетката (смятай - вилата)
на избраниите ВИП - лица.

А пък момъкът непридворен –
син на български беден род,
погладува година, втора...
И към странство подири брод.

И намери го, слава богу,
но на помощ да му е Бог –
в чуждоземско не тачат много
всеки липнал от трън на глог.

"Аз съм българче!" - все пак сричаše
и днес всяко добре момче.
"Аз съм бъл-гар-че" – чурулика
даже рошавото врабче.

Петър МАРЧЕВ

1.

Служебната черна волга спря пред входа на Генералния щаб; задната врата се отвори и от нея слезе екстрасенската Владимира Петрова. Младият шофьор, облечен в поизмачкан тъмносив костюм, избърза пред нея, отвори тежката врата и двамата хълтнаха вътре. В приемната ги чакаше един мъж на около 50-годишна възраст, с когото екстрасенската свойски се здрависа. Малко след това отвътре ги извикаха и двамата прекрачиха прага на кабинета на Началника на Генералния щаб.

Генерал-полковник Радию Минчев насокро бе опериран от рак на простатата и това личеше по жълтеникавия болният тен на лицето му. Въпреки претърпяната сложна хирургическа операция, той се изправи чевръсто зад огромното си бюро, за да посрещне цивилните. Екстрасенът Димитър Сираков, който се изживяваше като по-важният от двамата гости, подаде пръв ръка към генерал Минчев, но десницата му увисна във въздуха. Генералът, демонстрирайки доброто си кавалерско възпитание, пое първо ръката на Владимира. След това ги покани да седнат зад дългата, солидна маса.

- Е, господин Сираков, слушам ви!..

- Да... Господин генерал, първо да Ви благодаря за отзивчивостта да направим тази много важна, съдбоносна за България среща. Аз и госпожа Владимира Петрова представяваме Инициативната група за създаването на асоциация „Феномени“ и потърсихме връзка с Вас, като представител на държавното и военно ръководство на републиката. Съвсем насокро имахме среща с едно лице с очевидни свръхсензорни способности, което в момента работи като асансьорен техник в завод „Витоша“. Този човек дава информация за наистина огромно златно съкровище. Значи, на него му е дадено, в сънно състояние, че трябва да съобщи на командването на Българската армия къде е заровено съкровището на цар Самуил...

- Така ли?! – генерал Минчев настрои уши и се почеса нервно по длънта на лявата ръка.

- Да, Димитър Кекеменов е имал пророчески сън, в който му се явяват Вазов, Раковски, Левски и Ботев. След като му съобщили къде се намира златото, Раковски го потупал по гърба и му казал: „Димитре, българино, поведи българите!“

- Хм, а кой може да каже дали тоя сън е наистина пророчески, или... Един момент, сега ще проверим... - генералът стана, отиде до бюрото си и набра номера на телефонната централа. – Съвржете ме с Ели Логинова. Да, Ло-ги-но-ва. И по-бързо!

Две-три минути по-късно телефонът зъвна и генерал Минчев вдигна слушалката...

- Да, Елисавета Логинова потвърди вашата информация... - отпусна се тежко в стола си генералът и поясни към Сираков и Владимира. – Ели е контактър-реципиент, който поддържа връзка с извънземна цивилизация под кодовото название КИКИ. ТЕ са потвърдили категорично наличието на много злато в това село... Царичене.

- Царичина... - поправи го Димитър Сираков. – Между другото, след първата ми среща с Димитър Кекеменов, аз също имах почти същия пророчески сън... Значи, освен съкровището на Самуил, ще намерим и стари карти, на които са означени всички съкровища, заровени из българските земи...

- Да... - каза сякаш на себе си Радию Минчев.

Не думичката „злато“ бе хипнотизирила генерала, той не би взел и жълтичка за себе си. Но мисълта за уникалната възможност да направи нещо за своята изстрадала, гърчеща

се в икономическата криза Родина, го сгря отвътре, накара го да забрави болките от скорошната тежка операция. Стигаше му на него славата на спасител на България. Така се влиза в Историята! Пък по закон, нали всеки който намери съкровище и го предаде доброволно на властите, има право на 25 % от стойността му... Той плесна тихо с ръце в прилив на енергия и решителност и се обърна със съзаклятнически тон към двамата екстрасенси:

- Само че трябва да действаме много бързо и експедитивно. Извънземните са ни дали само три дни, за да изровим съкровището!

Окрилен от блестящата перспектива, генерал Минчев се изправи непредпазливо рязко. Но в следващия момент остра болка го преряза в слабините; той из不可缺少 глухо и се преви одве.

- Седнете, господин генерал...

- Владимира подхвана под мишините болния мъж и му помогна да седне на стола. След това разпери ръце над главата и раменете му. – Спокойно, ей сега ще Ви поотпусне. Няма страшно, лекарите са си свършили добре работата, така ми се даде... Ще се оправите Вие, и на България ще помогнете да се оправи, така ми казват...

2.

Единственият минус на цеха, в който се слобяваха лицензионните автомати АК47, беше кучешкият студ. Е, в малките останки на кабинки на Отдела за технологичен контрол постоянно бръмчеше по един калорифер. Така че Катя не се оплакваше. Бързо свикна с новата работа. С шаблони проверяваха точността на калибра на цевите, измерваха грамажа на ложите и полуложите, проверяваха качеството на оксидацията... Най-важното бе, че тук нямаше никаква опасност за здравето и живота, което я правеше почти щастлива.

Конвойерът, на който се слобяваше оръжието, издаваше немного силен, но постоянен шум. Затова младият работник не чу стъпките на Катерина, която бе напръздала и бързаше да се стопли в кабинката. Юки се огледа набързо и мушна във вътрешния джоб на ватенката си един пълнител. Катя го приближи в гръб и го тупна леко по рамото. Младежът подскочи стреснато.

- Ей, видях те! – момичето вдигна предупредително показалец. – Веднага да върнеш пълнителя, чуващ ли?

- Добре де, добре... – смотолеви Юки, но щом Катерина се врътна да си ходи, той пое към съблекалните.

Беше време за тръгване; младежът се преоблече, вдигна ципа на шарената си грейка и излезе от цеха заедно с колегите. Мина през западния портал без проблеми. Като отмина на 100-200 метра адреналинът му поспадна и той се усмихна подигравателно по адрес на Катя: „Патка!“

Юки идваше от Юксел. По паспорт: Юлиян Добринов Соколов. Родители – българомохамедани. Самият той – неизвестно какъв. Във всеки случай, не харесва презиртелното прозвище „помак“. Може би българин, но без Бог или Аллах, като всички останали човечета, пуснати в употреба от соцконвойера. Родителите му се бяха изселили от Родопите в Долината на розите в края на 70-те. В спор за делбата на дядовата къща и на 10 декара земя, баща му набил чично си. Осъдили го. Година и половина условно. После една нощ Добрин сънувал странен сън. „Слошо не става, момче, аз ще ти дам твоето“, му казал един благобрад старец. Какво го завело в „Успение Богородично“ него, мюсюлманина? Както и да е – там видял пак она старец от съня си. Свети Николай! А другата неделя ударил шестица от спортния тотализатор. Нам-си-колко милиона лева. Всъщност – 23 000 долара. Стигнали му точно за един

апартамент и за 10 декара земеделска земя. Някакви въпроси?

Юки се прибра направо въкъщи. Новият им апартамент беше на първия етаж в малка кооперация с оградено дворче. Поздрави баща си в коридора; откъм хола се чуваше гласът на по-голямата му сестра, която говореше по телефона. Влезе в своята стая, клекна пред скрина и издърпа най-долното чекмедже. Отвори голямата картонена кутия и се полюбува на съкровището си – истински малък арсенал от патрони, капсул-детонатори, части за „Макаров“ и „Калашников“. Сложи вътре новия пълнител и затвори кутията. Отвори прозореца към градинката, за да се проветри стаята. После излезе в коридора, съблече си грейката и тръгна към банята, за да се измие. Но, минавайки край стенното

огледало, усети нещо странно. Върна се назад и се огледа – уж беше той, но в лицето му имаше нещо страшно, нещо демонично! Косата му настърхна; усети някакво чуждо присъствие, което го парализира...

- Тате... – успя да изхръпти младежът. – Там... зад огледалото има нещо... някой...

Добрин Соколов се стресна – момчето му се превило одве в коридора! Нещо ставаше тук... Той грабна лопатката за смет от кухнята и халоса стенниот огледало. С неестествено силен гръм стъклото се пръсна – стана буквально на сол. Някаква сила, нещо като огнено кълбо изчука покрай главата на Добрин, изви се към стаята на Юки и през отворения прозорец изхвърча в градината. Под черешовото дърво огненото кълбо се материализира, придоби очертанията на зловещо, будещо потрес демонично същество. След миг-два то избледня, стана невидимо...

- Вай, шейтанска работа... – промъръви ошавшавият мъж и си плю в пазавата.

После побърза да разтвори вратата и всички прозорци на апартамента, за да се разпръсне по-скоро задушаващата смрад на запъръщи...

3.

Пространството тук беше изумително синьо, играещи пречупени линии светлина създаваха усещането, че се намира във вътрешността на огромен, безкраен смарагд. Светлоносни хуманоидни същества летяха без усилие в това пълно смарагдово небе, някъде отдалеч се чуваше цепелиновата Стылба към небето. Иван Бонев погледна право нагоре и видя, че въжената стълба е прикрепена към корпуса на един симпатичен неголям цепелин, нащарен с цветни графити. Сред рисунките се наблюдаваше на очи знаковата двуграфика на Джими Пейдж. Едва сега долови гротескното звучене на „Стылбата към небето“ – някъде се забавляваше да свири китарното соло на Гъдулка, а вокалите кънтяха със смешен емигрантски акцент. В кулминацията на песента се включиха и някакви мощни тръбни звуци, наподобяващи параходна сирена... Сирената прозвуча пак – веднъж кратко, а втория път – пронизително дълго...

Иван Бонев отвори очи и чу боботенето на тежкия камин зад прозореца. Скочи от леглото; беше спал с дрехите. Метна се в кабината на зила, размениха по едно „Добруtro“ с бай Фьодор и той даде газ.

Излязаха от Тараклия. В утринния здрав пътят се точеше през равното поле на Буджака, разцепвайки надвие селата – български, гагаузки, молдовански. Навсякъде ги посрещаха и изпращаха Разпятия...

Стигнаха каменната кариера в околностите на Кишинев къде девет и половина. Загубиха около час, докато вземат разрешението; натовариха самосвала с близо 10 кубика камък за зидарията на черквата и тръгнаха обратно. Минаваше обед; червата и на двамата закъркориха от глад, когато бай Фьодор се накани да спрат в някое крайпътно капанче за по една чорба. Зад завоя се появи ниската постройка на едно ресторантче, засенчено от клоните на няколко големи плачущи върби. Шофьорът наби спирачките – не за друго, а защото съзря, че пътят е препечен от барикада. Очевидно ставаше нещо лошо, вероятно заради бунта на гагаузите за автономия. От двете страни на барикадата бяха спрени няколко автобуса; беше се образувала късна колона от леки коли, един зил и един микробус. Слязоха от кабината, Фьодор се прекръсти и тръгна към въоръжените хора. Иван го последва.

- День добры! Ну, что'ж происходит здесь? – попита на руски Фьодор Бакарджи.

- Молчать! – красна му единият молдовани и се хвани за автомата; лошият му поглед и разкривената физиономия го издаваха, че е пиян. Очевидно беше от криминалните затворници, пуснати от правителството от затвора, за да се бият с гагаузите.

- Ну, слышите дорогие, у нас неотложное дело... – опита се да завърже разговор с криминалните бай Фьодор. – Мы везем десять кубометра камня для стройки церкви в Тараклии. Опустите ехать дальше, пожалуйста!

- Так, церковь строите?! – ухили се гадно пияният и тръгна към изкамарения с камъни зил.

Другарят му и двамата българи го последваха. Като стигна до машината, пандизията зареди калашника, вдигна предпазителя и пусна един къс откос в задната дясна гума... Куршумите, обаче, рикошираха от нея като по чудо. Замириса на изгорял каучук, но гумата остана непокътната! Всички се ококориха, но другият затворник избълска другаря си и стреля на свой ред. Отново куршумите отскочиха от гumenите грайфери и със свирене отхвърчаха към нивата с кукуруза...

Пияният изтръзя набързо; тръгнаха всички в мълчание към барикадата. На една сенчеста маса в крайпътното заведение един униформен пиеше бира. Като приближиха до масата, Фьодор Бакарджи се сурна по колене и вдигна молитвено ръце към командира им.

- Товарищ полковник, прошу вас, отпустите нас ехать дальше! Мы болгари из Тараклии, церковь строим, камня везем...

- Что такое?.. – проломоти военният. Цивилният башизбозук започна да обяснява на румънски какво се случило. Полковникът стана и затърти кубинките си към самосвала. Разкопча кобура си, извади пистолета и стреля в гумата. Но тя сякаш беше от стомана, беше непробиваема...

Военният се врътна обратно и се спря до другия зил в колоната. Приели се и стреля. П-ш-ш-ш – камионът клекна на една страна.

- Кто такие вы?.. – полковникът дълго се взира в лицата на двамата българи, поклащащи леко глава, прехапал долната си устна. После тихо добави. – Ну, идите с Богом...

Командирът се разпореди и един автокран набързо разчисти място, колкото да минат по банкета на шосето. Като отминаха барикадата, Фьодор се прекръсти. „Слава тебе, Богородице!“, каза с развлънен глас. „Иване, пресвята Богородица Скоропомощница го направи синкото тава чудо, да знаеш“, добави бай Фьодор и в тългите на очите му се появиха сълзи на благодарност.

Иван Бонев също се прекръсти, потресен от преживяното...

/ от стр. 1 /

Историческите документи свидетелстват категорично, че Методий Кусев е бил една изключителна, вътрешно неукротима личност, че във всички свои начинания той се проявява

като метежен дух, че бунтът и съвестта у него били чукът и наковалнята, изострящи оръжието на непримиримостта му към всичко, шо е пречило на националното ни възможване, на освобождението и утвърждаването ни като европейски народ. С рядка историческа далновидност и несрещано народопсихологическо проникновение археят Методий Кусев осъзнава повелите на своите православни пасоми, но и на своето разделно и преломно време. Посвещава се всецило на борбата за извоюване на независима българска национална Църква – разбирана (и) от него като предпоставка и за политическо освобождение. Колко дипломатично и настойчиво Методий Кусев преодолява всевъзможните спънки по пътя на тая епична, несекваща битка – спънки и от страна на турските имперски властници, и на Цариградската (гърцка по етнически състав) Патриаршия, пък и на редица от българските първенци – лишени от национално чувство конформисти! С каква всеотдайност, такт и жертвоготовност работи той за запознаване на европейската и световна общественост с трагедията на народа ни след кървавия погром на Априлското въстание от 1876 година! Каква богата и ценна документация предоставя Методий Кусев на руските политики и военачалици по време на Освободителната военна кампания 1877 – 1878 година, на европейските дипломати, на световната преса!

Проследявайки събитията и фактите, вградени в житието на Митрополит Методий Кусев, у нас се индуцира едно неотразимо вътрешно вълнение, преливащо естествено в драматично съпреживяване и емоционален духовен порив – състояние, което именно съпътства оценките ни за необикновената и спасителна апостолска дейност на духовника Методий Кусев. За да се откри той пред нас като исторически неповторима, обаятелна личност, като проникновен и божествено озарен ум, като неподражаемо безкористен родолюбец, съумял с високия си национално изстрадан интелект селективно да подбира и осъществява най-подходящите форми и пътища – често нелишени и от личен риск – за опазване на българската народност (съобразно конкретно-историческите условия и възможности) и особено в земите на Тракия и Македония, в широките ни естествени етнически граници.

Нашата историография буквально е в дълг към този апостол и доблестен воин на българщината, чието дело е реално и здраво заложено в темел на българската националност и съвременна държавност. В този смисъл личността, бихме казали дори явлението „Методий Кусев“ се проявява неотразимо ярко и тотално във взаимоотношенията и с руската, и със западната дипломация през възловия период 1876 – 1881 година, и конкретно:

При свикването на Цариградската посланическа конференция през декември 1876 година по разрешаването в европейски машаб на Източния (българския) въпрос, предшествувана и предизвикана в голяма степен от съкрушителната дипломатическа акция на Архимандрит Методий Кусев от юни 1876 година в цариградския Роберт колеж – където в присъствието на д-р Джордж Уоубърн и д-р Алберт Лонг, и чуждестранния дипломатически корпус, аташиран в отоманската столица, той огласява безброй автентични сведения и документи за турските свирепства над българите по време на Априлското въстание – в резултат на което става и фактически инициатор за съдбоносната статия на английския дипломат сър Едвин Пиърс от 23 юни 1876 година в лондонския опозиционен лейбъристки вестник "Дейли нюз", потресла световното християнско

ДУХ МЕТЕЖЕН ...

общество с реалностите на ужасяваща геноцид, сполетял България през април – май 1876 година;

При отстояването на изконната историческа кауза за териториалната и етническа цялост на България и директното подпомагане на руското командуване и руската дипломация в лицето на големия българофил и интелектуалец: граф Николай Павлович Игнатиев (1828 – 1908) при сключването на примирянето и мира между Русия и Турция през февруари-март 1873 година, и в този контекст - персоналното легитимно присъствие на Архимандрит Методий Кусев сред освободителите в Главната квартира в Горна Студена, Одрин, Сан-Стефано и Пловдив;

При брилянтните и плодоносни дипломатически и организационно-публицистични изяви на Архимандрит Методий Кусев в отоманската столица през 1880 – 1881 година за запазване на националните български устои на църковното и просветното дело в духовно-етническите ни землища, откъснати от Сан-Стефанската цялост и върнати отново с робския си статут на Турция след позорния Берлински конгрес на Великите сили от 13 юли 1878 година;

Както и удивителната му, почти виртуозна двугодишна полемика с видния руски православен теоретик и специален посланик на император Александър II в Цариград Новиков, проектирана върху политico-историческата панорама на "схизмата" от 16 септември 1872 година, наложена канонически неправомерно на Българската Православна Църква от страна на великошовинистичната елинска Цариградска Патриаршия, при това в отсъствието на представители на Русия Синод...

Ето, извлечени само в посочения кратък 5-годишен времеви отрязък, тези няколко аспекта от свръхинтензивната дейност на монаха-дипломат Методий Кусев съставляват също малко известен дял от родолюбивата му, но и европейски ориентирана биография!

Духовникът, но и подчертаният гражданин Методий Кусев бил човек, който и неблагоприятната ситуация обръщал "на ползу роду българскому" - той прозорливо оценявал времето и фактите, и не изчаквал събитията да наложат своето развитие, а изпреварвайки събитията - изисквал и налагал сам собствени решения! Забележително е, че този свой фундаментален и принципен подход Методий Кусев запазва във всичките му аспекти и при служението си като Старозагорски архиерей (1894, 1896 - 1922 г.). А идвайки в Стара Загора в края на XIX век, новоогласеният митрополит заварва "богохранимата си епархия" в търде окайно състояние! След падането на Търново през юли 1393 година и унищожаването на Българската Патриаршия от турците, старозагорският православен регион, който се простираше от билото на Стара планина и на юг – до долното течение на Марица, бил без духовен водач – през цялото късно Средновековие и Възраждането в престолнината на епархията нямало владика. Религиозното административно попечителство в Старозагорско в течение на 503 години се осъществявало от Търново, от тамошни архиепископи и митрополити - до 60-те години на XIX век все гърци по потекло, което обективно отреждало на старозагорската православна общност доста вял и условен религиозен живот.

Естествено, след като енергичният и родолюбив Митрополит Методий Кусев заема богоопределения му архиерейски престол, нещата в Стара Загора коренно се променили. Дядо Методий, който вече не бил в първа младост, ни най-малко не се пощадил, а повел с присъщия му зноен нрав нова борба за духовна, административна, морална и социална обнова на повереното му пастъво. Не след дълго и особено след като на 21 юни 1896 година Митрополит Методий Кусев официално полага основите на Старозагорския благотворителен комитет "Св.Иоан Милостивий" - доброволна обществено-стопанска организация, просъществува успешно повече от половина век, новоучредената (още през 1871 година, на Църковно-народния екзархийски събор в Цариград) Старозагорска епархия, под

твърдата и достолепна егуда на мастигия си архиерей, видимо се въздигнала и клерикално укрепнала. И тук би трябвало да отбележим, че Методий Кусев е един от първите просветени българи, приложил на практика (най-напред като протосингел в Пловдив, а по-сетне и като митрополит в Стара Загора) системата на кооперативния социално-икономически принцип - организация на труда, спестявания, финансиране и взаимопомощ - система, която той усвоил, заимствувал и доразвил от бакърджийския еснаф в родния му Прилеп. След няколко десетилетия този принцип - вече в свободна България - доказал голямата си жизненост и икономическа надеждност. Очевидно е, че осветена и от този специфично-исторически ъгъл, създателната личност на Митрополит Методий Кусев и днес е актуална!

Към идейната психография, а и религиозно-догматичния модел у духовника Методий Кусев с основание бихме изтъкнали обаче и едно оригинално наблюдение (на медиевиста проф. Димитър Кенанов), опиращо се на универсалната доктрина на светителското подражание, възприета и следвана непроменимо вече две хилядолетия в православния изповеден свят. Още повече, че в християнското универсализирано съзнание (в противовес на времето и на всички епохи) е най-важен завоюваният духовен статут - изграденият по правилата на църковната доктрина и канонически обезпечен духовен образ, който в благодатния кръг на вярата в Христос остава завинаги постоянен. Да бъдат негови подражатели, според евангелиста Йоан, е заветът на самия Иисус Христос към апостолите: "Защото ви дадох пример (exemplum), да правите същото, каквото Аз ви направих" (Йоан. 13: 15). В конкретния случай става въпрос за духовно-историческата и личностно-поведенческа аналогия между архиерея Методий Кусев и Св.Климент Охридски - двамата светители, живели в чисто гърди пламти искрата на негасещия родолюбив огън, запален някога от Патриарх Евтимий и Митрополит Григорий Цамблак, от хилендарски монах Паисий и Епископ Софроний Врачански. Мисионерският порив, човеколюбият промисъл, неспособността, пилигримстващият нрав го родеят с духовните му предци, това са и част от характеровите детайли, които оформят външната ни представа за архиерея Методий Кусев. А дълбочината, а изконните вътрешни предпоставки, отдето изтича светлият идеал, ръководил седем десетилетия деянията на този необикновен човек, нашето поколение е все още трудно да проумее.

Задължително е обаче да знаем, че като пряк идеен потомък на своите учители Неофит Бозвели, Онуфрий Попович и Иларион Макариополски, Методий Кусев доразвива църковно-освободителната им практика, прилага я в периода на въоръжените революционни борби. Нещо повече. Той дифузира нейния огромен национално-исторически заряд и в съблъсъците на сложната европейска дипломация, уголемява с нея мощта и на освободителите по време на Руско-турската война. Традиционните православни идеали на Методий Кусев, прелели в символа и борбата за целокупната майка България, слагат дълбок отпечатък и в международните отношения от следващия половин век, разтърсват европейското обществено съзнание още в следосвобожденските ни преломни години. А това е нов, по-висш, непознат до тогава стадий в развитието на българските духовно-обединителни и национални процеси.

Проникнал в лабиринта на висшата европейска политика, потопен в талвега на събитията в Югоизточна Европа от 70-те години на XIX век до първите две десетилетия на XX век, усилията на Методий Кусев да помогне на България не пропадат бесследно. Напротив, всяка една от битките, които той начева, е доведена до край - и за народа, и за неговия доблестен, обладан от несломима воля защитник.

Методий Кусев. Фигурата му се извисява на предела между две епохи с огромен ръст. Един великан на Духа бди и сега над българското племе...

Иван МАТЕВ - Директор на Музей "Литературна Стара Загора"

Стара Загора, 30 октомври 2012.
Регионална библиотека "Захарий Княжески"

1894 - 1895 г.) Величкият Епископ Методий замисля да залеси каменистите и безводни, пустеещи средногорски хълмове северно от Стара Загора - "Аязмото", защото "красотата на живота дърво, на живата гора облагородява душата и възвисява човека към Бога".

Това е създавал в пастирското си служение в Охрид - в дълбоката бездна назад във времето, в края на IX столетие (а именно през 893 г.) и Величкият Епископ Климент Охридски. И както свидетелствува в началото на XII век в пространния си агиографски труд неговият житиеписец и духовен наследник - византинецът Теофилакт Охридски: "Понеже по цялата страна растели диви дървета и липсвали благородни плодове, той (Климент) ѝ подарил и това благо, като пренесъл от страната на Гърците всяка към вид благородени дървета и чрез присаждане направил плодни дивите дървета, за да възпита, мисля, и по този начин човешките души да приемат соковете на добротата и да принасят като плод на Бога изпълняването на Божествената воля, което единствено той смятал за храна на себе си" (Йоан. 4:34).

Едва ли днес ние, като духовни православни следовници на любимия ни приснопаметен владика Методий Кусев, бихме изпитали някакво съмнение или вътрешно-психологическа пречка, ако пренесем директно и безусловно думите на средновековния Св.Климентов биограф върху личността и паметните светителски дела на първия Старозагорски архиерей Методий...

Методий Кусев - личност сложна и противоречива! Трудно е, невъзможно е да обхванем този метежен дух, чийто идейни съблъсъци, национални стремления и жертвени български изяви удивляват. Църковникът Методий Кусев е от ония революционери-чернизи, в чито гърди пламти искрата на негасещия родолюбив огън, запален някога от Патриарх Евтимий и Митрополит Григорий Цамблак, от хилендарски монах Паисий и Епископ Софроний Врачански. Мисионерският порив, човеколюбият промисъл, неспособността, пилигримстващият нрав го родеят с духовните му предци, това са и част от характеровите детайли, които оформят външната ни представа за архиерея Методий Кусев. А дълбочината, а изконните вътрешни предпоставки, отдето изтича светлият идеал, ръководил седем десетилетия деянията на този необикновен човек, нашето поколение е все още трудно да проумее.

Задължително е обаче да знаем, че като пряк идеен потомък на своите учители Неофит Бозвели, Онуфрий Попович и Иларион Макариополски, Методий Кусев доразвива църковно-освободителната им практика, прилага я в периода на въоръжените революционни борби. Нещо повече. Той дифузира нейния огромен национално-исторически заряд и в съблъсъците на сложната европейска дипломация, уголемява с нея мощта и на освободителите по време на Руско-турската война. Традиционните православни идеали на Методий Кусев, прелели в символа и борбата за целокупната майка България, слагат дълбок отпечатък и в международните отношения от следващия половин век, разтърсват европейското обществено съзнание още в следосвобожденските ни преломни години. А това е нов, по-висш, непознат до тогава стадий в развитието на българските духовно-обединителни и национални процеси.

Проникнал в лабиринта на висшата европейска политика, потопен в талвега на събитията в Югоизточна Европа от 70-те години на XIX век до първите две десетилетия на XX век, усилията на Методий Кусев да помогне на България не пропадат бесследно. Напротив, всяка една от битките, които той начева, е доведена до край - и за народа, и за неговия доблестен, обладан от несломима воля защитник.

Методий Кусев. Фигурата му се извисява на предела между две епохи с огромен ръст. Един великан на Духа бди и сега над българското племе...

ДА СИ СПОМНИМ...Асен РАЗЦВЕТИКОВ

ДЕКЕМВРИ

В тия тъжни земи
броди горският вятерът
безумен,
удушени в снега,
градове и села
там лежат,
и омразата вий като вълк
по заритите друми,
на снежни коне идат здрачът,
нощта и сънят.

Мойте клони трептят без листа.

Зная всяка измама.

Мойте спомени мрат. Няма вече ни вчера - ни днес.
И душата ми зей като гроб, в полунощи ограбен
и оставен открит - без кандило, без кръст, без мъртвец.

Ти дойди, зимен сън, и приспи ме под скрежни люляки,
моет свят е зарит, аз едничък сред него стоя -
аз стоя тук един, като стълб в съсипните, и чакам
да се сринат над мен небесата, снегът и нощта.

КРЪГ

Димят като грамадни линове
зеленогривите блата
и аз минавам низ долините
със тежко сведена глава.

Там - сива патица в тръстиците -
се гуши родното село,
където нито са ме викали,
ни чакат ме със хляб и сол.

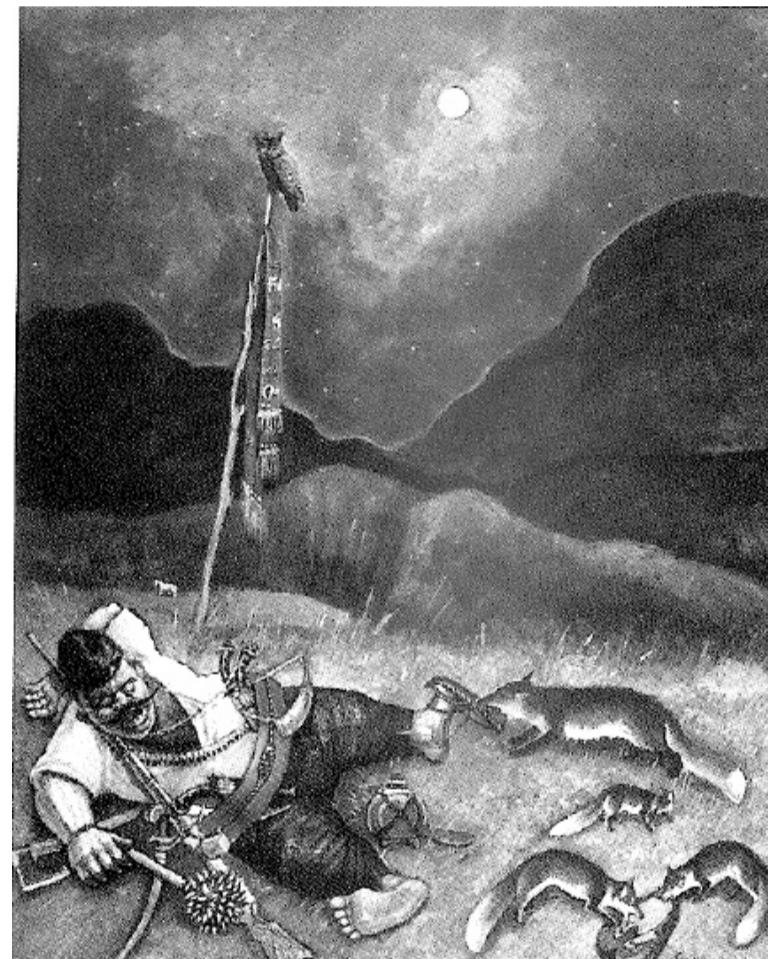
Вий, мои родни двори, глъхнали
във помниче и тъмен крин,
познайте своята път откъсната,
познайте своя блуден син.

Аз връщам се от чужди селища,
разкяян, разгромен и slab,
но не колете бели телета,
но не печете млин и хляб.

Че все пак пленник аз останал съм -
от гибелния град пленен -
и пак след кратко разказание
в зори през тих и ведър ден

ще свия с трепет малка китчица
от росен лист и пресен цвят
и ще се върна през тръстиците
обратно в гибелния град.

*Светлин СТОЕВ, ВОЙВОДО, ВОЙВОДО...,
Трето балканско квадриене на епевиописта "Митове и легенди
на моя народ" Стари Загора, 2012*

In memoriam

На 2 декември 2012 г., на 91 години, във Виена се сбогува с този земен свят дипл. инженер Георги Атанасов БОНЕВ - поет и въодушевен литератор, награждаван на няколко пъти за неговите международни заслуги в областта на културата, преводач и дългогодишен преподавател по български език във Виенския университет. Той е роден на 30 Април 1922 в Драганово, Великотърновско, а от 1951 година живее в Австрия. Завършил е строително инженерство. Автор е на няколко книги със сонети и е превел на немски стихове на Пенчо Славейков, Димчо Дебелянов, Асен Разцветников и други големи български поети. Вестник "Литературен глас" периодично е публикувал негови произведения.

Поклон пред светлата му памет!

Георги БОНЕВ

ДРАГАНОВО

За теб с обич мисля,
родно село!
За Янтра как се вие и
тече.
Как бърза за училище момче,
под мишница букварчето си взело.

Как в късна вечер срича неумело,
словата правилно да изрече.
А край огнището едно щурче
приспивно му пригласише на чело...

От него учих аз, но зная, че
дължа на мама скромното си дело.
На медното училищно звънче.

На всичко скъпо, спомена изплело,
чиято сила трайно ме влече
назад към теб, любимо родно село.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: **Йордан АТАНАСОВ**

тел: 042/649-110 , 042/980-088 GSM 0888790135

Редактори:

Румен СТОЯНОВ 02/8247956

Красимира БОЖАНОВА 0889 486812

Издател: ИЧ "Даскал Петър Иванов"

E-mail: lit_glas@abv.bg

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: "КОТА" АД 042/634-082

Не се връщат и не се редактират материали!
Аbonament - само в редакцията и в "Добри прес"

Йордан АТАНАСОВ

ПОКЛОН

На Атанас Щерев
и Димитър Шалапатов
В памет на посочените
и поругани тракийци 1913 г.

Сред зеленика, парнар и барчинки
към дедите под южното слънце,
към съдбите им страшни и истински
кретаме ние днес – техните кълнове.
Тук, където Родопа ехтяла от песни
и животът кипял е – сега е мъртвило.
От уста на уста се предавали вестите.
заби се в мене тяхното горещо жило.

Какво преселение мирно!? Било е адът...
А в кръга му девети – деца и жени.
Хора с чалми и души сатанински
съсичали старите, блудствали с младите...

Към майка България – въздух насыщен,
без пътеки – в гори и тръни прикрити
своя трънен венец с гняв и сълзи в очите
те понесли, оставили бащини къщи...

Ние сме кълнове техни: помним, тъжим...
С млади потомци, на пръсти, по тези земи
тук идваме днес да изтрием гнусни лъжи.

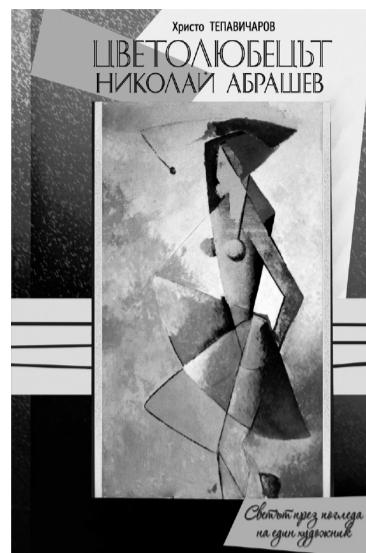
Кръв тракийска, поклон и от нас приеми!

ДВАМА БЪЛГАРИ: ХУДОЖНИК И ДИПЛОМАТ

Румен СТОЯНОВ

Поради естеството на своята работа (образованост, най-често хуманитарна, чужди езици, пряк допир с инострани земи, народи, истории, култури, важни личности и събития) дипломатите са по начало хора пиращи. Но в продължение на половин столетие, ако съдим по явяването на книги от наши дипломати, тъврдението биваше опровергавано. И не можеше да бъде иначе: при тоталитарсоциализма преминаването на граница не бе иди ми, дойди ми, човек с дипломатически паспорт всяка дума трябваше да премисля, изтърве ли къде не бива някоя партийно неугодна, лошо го чака. Пък и бяха годините на Студената война, двата лагера се дебнеха идеологически и всячески. Заради причини от този порядък участието на дипломати в родната книжовност за време отрязъка 1944 - 1989 е пределно осъкъдно. След възстановяване свободата на словото почнаха да излизат книги на кариерни дипломати, сред тях Иван Гаравалов, Райко Николов, Марин Чуров, Богомил Герасимов, Боян Михайлов. Една част от въпросните произведения са на хора, противостоящи спрямо народната власт: Стефан Попов, Христо Бояджиев (невъзвращенец в Бразилия), Стефан Бочев с обемистия покъртителен том "Белене", подзаглавен "Сказание за концлагерна България". Нямащ за цел да изброя имената, свързани с дипломатическия принос в словесността ни (все пак ще упомена Симеон Радев, Константин Величков, Петър Нейков), само искам да кажа, че разполагам с достатъчна по количество и качество литература, позволяваща някой да я ораззори и обобщи, макар че то ще да стане кога охлюв скочи, зер сили, пари за всевъзможни другородности имаме, а за наши стойности все не достигат, в действителност скъднене воля за България.

Но да оставя този нахалостен поплак, друг е поводът за настоящите редове, с тях искам да кажа, че към несъмнено разширяваща се кръг

от дипломатствали автори следва да прибавим Христо Тепавичаров, прослужил в Министерството на външните работи тридесет и две години. Завършил право, след длъжности в Конакри, Техеран получава назначение в Секретариата на ООН, Ню Йорк. Из оння град среща Николай Абрашев. Така започва приятелство, в което двамата си говорят на вие, но то не пречи да общуват откровено и да се увенчае с книгата "Цветолюбецът Николай Абрашев" (2006). Умеещ да разказва увлекателно, а и улеснен от богат житейски опит, Христо Тепавичаров е написал триста четивни и съдържателни страници, които разкриват невероятния живот на един космополитстващ творец, обичащ своята България. Живот, който за осемдесет и две години познава охолството на банкерски син, амазонската джунгла, славата и подир четири фалита гасне в нищета сред обилие от хлебарки.

Роденият в София през 1897 Николай Абрашев минава през Държавното рисувално училище (1911-1915), участва в Голямата война. След туй пътува из Европа, урежда самостоятелни изложби в Румъния, Унгария, Австрия, Германия, Италия, Франция, в отечеството има една (1921). През 1923 престоява за кратко в Буенос Айрес, но три години е в Бразилия и до края на земния си път (1978) е в САЩ, където излага многократно. Буден, търсещ ум, Николай Абрашев създава теория за произхода на всемира. Тези му интереси хвърлят неочаквана препратка към разработките, извършени от друг голям живописец, Христо Симеонов, впрочем единственият наш художник, имал самостоятелна изложба в местоседалището на ООН.

Христо Тепавичаров става душеприказчик на стария, вече уседнал скитник. Това обстоятелство позволява в България да пристигнат десетки творби на братята Николай и Иван Абрашеви, оставили диря в бразилския модернизъм съответно с лъженимената Никола де Гаро и Джованни де Гаро. Тепавичаров е имал прозорливостта и дълготърпението да записва разговори, разсъждения у по-големия Абрашев. Нещо повече, съхранява архива му, както негови и братовини платна. Стореното равнозначи с похвална ревност към една важна част от разпиляното по света духовно общонаследие на българите и заслужава дълбока признателност. Щото без усърдието и упоритостта на Христо Тепавичаров делото на двамата Абрашевци щеше да тъне в неизвестност за нашата общественост. Вместо поклон, позволявам си да кажа дай, Боже, всичките ни дипломати да бъдат тъй усетливи и грижовни като Христо Тепавичаров към истинските ценности на България, където и да ги е запратила съдбата!

ДВА ПРЕДКОЛЕДНИ ДНИ В ЛОНДОН

Исках да прекарам два дни в Лондон като самостоятелен турист. Бях разгледала картата на града от сателитна снимка и знаех къде и как да се придвижва, предимно пеша, за да обиколя някои обекти, които отдавна мечтаех да видя. Стигнах до голямата гара Виктория. Това е и ЖП гара, и вътрешна (коуч), и международна автогара. Един час автобусът пътува през града и видях Темза, малкия Тауър, минахме през голям тунел и много красиви сгради. Оставил куфара си на багажното гише, разпитах къде е стоянката на автобуса за България и с малката пътна чанта поех по непознатите улици. Нямах фотоапарат, но с моя клечъчен телефон направих доста снимки. Имах карта на централен Лондон, разпечатана от Интернет, и благодарение на моето отлично чувство за ориентация, стигнах до Бъкингамския дворец. Там имаше много туристи, повечето японски групи, всички чакаха в 12 часа да видят смяната на караула пред двореца. Много ми бяха интересни туристите, които се снимаха в червените телефонни кабини, символ на Лондон. Видях Биг Бен, Уестминстърското абатство и сградата на Парламента, които бях виждала само на снимки. На моста имаше много туристи. Тръгнах покрай Темза към Чаринг Крос. По реката плаваха туристически корабчета, но цената им беше 15 паунда, затова се въздържах. Отсреша се извивяща Лондонското око – голямо виенско колело, с кабини за 25 човека, което се движеше почти незабележимо. И него пропуснах, засега. Стигнах до моста Хънгърфорд – много красив, с 12 пилона, от които се спускат като паяжина метални въжета, които го придържат. По него минава ЖП линия до гарата Чаринг Крос. Излязох на Трафалгар скуеър – площада с огромната колона и статуята на адмирал Нелсън. На площадчето имаше мимове, които привличаха туристите с най-причудливи номера. Зад нея има два фонтана и Националната галерия, където влязох. В Лондон има няколко бесплатни музеи и аз бях предвидила да видя поне четири. Това беше първият. Все пак имаше поставени кутии с надпис: „Моля, пуснете 5, 7 или 9 паунда...“ Обикалях повече от час. Най-много ми допаднаха импресионистите – Мане, Моне, Реноар, Сисле, Дега, Писаро, Ван Гог, Гоген, Сезан. Не знам дали обиколих и половината, но се уморих и излязох. Упътих се към Британския музей – имах информация, че в неделя не работи, но исках да го видя, на картата изглеждаше близо. Намерих го и какво да видя – отворен. Влязох и около час гледах древни паметници – всичко, което британците са пренесли от Ориента, Гърция, Рим – подредено и надписано. То саркофази, мумии, цели храмове, статуи, целия фриз на Партенона в една огромна зала, и всякакви други такива. Върнах се на площада на Ковънт гардън. Видях се с мои познати българи, работещи тук. Стъмни се се упътих към хостела. Озовах се в една стая с десет двуетажни легла, разделени с шперплат и дори имаха лампички. Сутринта излязох наясън и тръгнах по втория си маршрут – към Хайд парк. От Кингс крос взех двуетажен автобус. Мислех да сляза на Бейкър стрийт, но на електронното табло в автобуса се изписа Риджънс парк и аз слязох. Имам слабост към парковете; хората тук си водят кучетата, но има метални кошчета с надписи: „Само за ... от кучета“, и те си ги ползват съвсем съзнателно. Странно – бездомни кучета не видях...

Розовите градини на кралица Мери бяха разделени на лехи с еднакъв сорт рози – червени, бледорозови, бели, всякакви, а на табелка – името им, и даже през декември имаше още цъфнали красиви цветове. Наблизо работници режеха сухите клони и хрости, а двама метяха падналите листа. Нали си нямаша циганки да размахват метлите!...

Излязох на главната улица и стигнах до музея с восъчните фигури на мадам Мари Тюсо, живяла от 1761 до 1850 г. Имаше хора на тротоара,

които чакаха да влязат, но аз и тук пропуснах. Намерих магазинчета с евтини сувенири, купих няколко дреболии, а то влез, че заваля. Не си купих чадър, дъждът беше много дребен и тих. Помолих едни руснаци да ме снимат на тротоара до статуята на Шерлок Холмс. Запътих се към Хайд парк, на няколко преки оттам. Ето го прочути парк – 2 км дълъг, 1 км широк, а по средата му минава шосе. Колите си карат – то и дървета няма много, повече има тревни площи. В началото, към източния край, видях друго виенско колело, по-малко. И по-бързо се въртеше...

Стигнах северозападния край на парка. Видях катерички, снимах цъфнали кокичета. Дворецът Кенсингтън беше затворен за ремонт, аз отидох до Къръглото езеро – там гъмжеше от патици и лебеди. Снимах лебедите как пасат свежа трева. Вътре имаше плаващи означения на дълбината – напр. на 3-4 м от брега вече беше 2 м дълбоко. По брега има стълбчета със закачени спасителни пояси в случай, че някой падне във водата. Наблизо видях статуята „Физическа енергия“ от Джордж Уотс и се снимах до нея. Буен кон и мъж, който го обядзва. Наблизо се намира мемориалът на Албърт, принцът-съпруг на кралица Виктория – позлатена статуя на Албърт, поръчана от Виктория – тя много е скъбряла за него. Съвсем близо е *Музеят на Виктория и Албърт* – там най-много ми хареса от всички посетени музеи. Той е най-големият в света музей за декоративно-приложни изкуства и дизайн с постоянна колекция от над 4,5 милиона експоната. Има прекрасни зали с картини, скулптури, керамика, азиатска история и мода. Видях изящни бижута в зала, облицована в черно, с малки лампички, които осветяваха стотици бижута, направени от преди няколко века – чак до наши дни. Доста се позавих там, исках да видя и изложбата с костюми от холивудски филми, но имаше такса от 14 паунда и я пропуснах. Реших да видя четвъртия музей от безплатните – Природонаучния, той е от другата страна на улицата. Пред него имаше изкуствена пързалка, въртележка, наоколо обикаляха групи от деца и ученици, с по няколко учители, по-малките бяха облечени с яркожълти светлоотразителни жилетки, а по-големите бяха с униформи. Една учителка беше седнала направо на тротоара и децата насядаха около нея. А температурата беше около 10-11 градуса и беше облачно.

Природонаучният музей ме посрещна с един скелет на динозавър, снимах го, после исках да си оставя ръчната чанта на багаж, но ми поискаха 3 паунда и се отказах. Пообиколих малко няколко зали, видях ескалатор, който водеше към горния етаж и пишеше, че там ще видим тайните от вътрешността на Земята, но не се качих. Някак си не ми допадна особено този музей и излязох разочарована. Поех по уличките наляво, надясно, минах край известния магазин „Харродс“, пак наляво до ъгъла на един парк, и намерих гара Виктория. Поседях половина час в чакалнята на автобусната гара, после полека дотърти големия куфар до стоянката на българския автобус, чух българска реч и се успокоих, че скоро ще потеглим за родината. Обещах си, че щом имам възможност, пак ще дойда тук и ще разгледам забележителностите, които пропуснах, и непременно ще се кача и на корабче, и на виенското колело. Наистина!

Кристина БОЖАНОВА

**Алbin
ЦОЛИНГЕР
(1895-1941)
Швейцария**

ЕСЕН

Наведнък пада от дървеса будни каквото в листака лятото доузря, уплаха, която в сънища мудни със сянка от снежни планини спря.

Могъщо преселение се уголеми.
В реката спасяват се семената.

От кули и жици пърхащо страната напуска със птиците тези земи.

ДЪждовно лято

Къде сме?

Потъваме, сушата се склана безкрайно, рухваща към дъно на море. Тъмнина се трупа върху тъмнина,

вече плава сеното

покрай луната, чакълът изтича сребрист...

В планините - потоп, къде дремят хората?

Живи ли сте, братя мои? Не ви чувам, гълхне добитъкът, чиито копита.

екнат в пороите: Ной

търси ви, удавени братя, тъмнееща шума сте, изхвърлена в заливите на прадревна меланхолия,

шума ли сте, братя мои?

НОЩНА МЕТАМОРФОЗА

Нощно небе, зелен блясък на езерна шир, със чезнещи светлинни планините мрачнеят,
вятър дивокрилат ме докосва странно безспир,
и с лица призрачни чакълни русла мержелят.

Всичко е чуждо, и - до море местността покрай заливи пълни, край гори, и вулкани, и сгради.

Хилядолетие древно облива нощта, изгубен и малък въртя се в моята ладия.

СЕЛСКИ НЕДЕЛЕН ДЕН

Въздухът - дъх от смърт на предците.
Цветята воняха на гроб и мрак.

Откъм камбани тъмнеят душите на мъртвите селяни пак.

В гъстака сребърен на светлината шумоли отсам и отвъд ведно със молитвен вятър празникът на Страшния съд.

Под празно небе се явява гробище - изба сред мъх - от детството светло лято повява, натежало от зноен дъх.

Наковалня от дни стародавни - щурец сред сено - зъвънти, часовете въздушат се бавни и ухание на слама лети.

Всичко ли тук пак блесва?

Времето сънува в нощта.

Отсам и Отвъд се смесва и Земята, и Вечността.

От немски: Кръстю СТАНИШЕВ